

Ekonomik Diplomasinin Ekonomik Güvenliğe Etkisi: Çin-Afrika İlişkileri Analizi

The Effect of Economic Diplomacy on Economic Security: Analysis of Sino-African Relations

Kenan Turgutoğlu

PhD. Candidate, Bursa Uludağ University, Institute of Social Sciences, Department of International Relations

E-mail: kenanturgutoglu@yahoo.com

 ORCID: orcid.org/0000-0002-5267-466X

Öz

Finansal ve ekonomik küreselleşmenin yoğun şekilde hissedildiği 2008 küresel finans krizi ile birlikte ekonomik güvenliğin, sadece ulus devletlerin değil her düzeyde uluslararası ilişkiler aktörün varlığı için kritik bir unsur haline geldiği kanıtlanmıştır. Hayati bir önem taşıyan bu unsurun hangi araç, hangi kurumlar ve nasıl yürütüleceği ise ekonomik diplomasiyi ön plana çıkarmıştır. Özellikle unsurun ekonomik güvenliğ ile ilişkisi ve dış politika stratejileri üzerindeki etkisinin daha iyi anlaşılmasına gün geçtikçe ihtiyaç artmaktadır. Bu bakımdan çalışmanın ilk kısmında ekonomik diplomasinin iç içe geçmiş yapısını ortaya çıkarmak amaçlanırken kavramsal ve analitik bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır. Ekonomik güvenliğ sağlama sürecinde araçsallaştırılan ekonomik diplomasinin bu süreç ile birlikte analizinin her boyuttaki küresel projeksiyonları daha iyi anlamamıza yardımcı olacağı düşünölmektedir. Son kısımda ise Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal ve küresel hâkimiyet hedeflerinde ekonomik güvenliğini sağlamak için attığı adımlarda proaktif bir şekilde ekonomik diplomasiyi nasıl kullandığı başta Afrika kıtası ile ilişkileri üzerinden analiz edilirken, bu iki unsurun etkileşiminin kıtaya dönük politikalarda açıkça izlendiği savunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, Ekonomi, Ekonomik Güvenlik, Çin, Afrika

Abstract

With the 2008 global financial crisis, in which financial and economic globalization is felt intensely, it has been proved that economic security has become a critical factor not only for nation-states but also for the presence of international relations actors at all levels. Which tool, which institutions and how to carry out this vital factor brought economic diplomacy to the fore. In particular, the need for a better understanding of the relationship between economic security and the impact on foreign policy strategies is increasing day by day. In this respect, while aiming to reveal the intertwined structure of economic diplomacy in the first part of the study, a conceptual and analytical framework will be drawn. It is thought that the analysis of economic diplomacy, which is instrumentalized in the process of ensuring economic security, together with this process will help us better understand global projections of all dimensions. In the last part, while proactively analyzing how the People's Republic of China uses economic diplomacy in the steps it takes to achieve economic security in its national and global domination goals, it will be tried to defend that the interaction of these two elements is clearly followed in the policies regarding the continent.

Keywords: Diplomacy, Economic, Economic Security, China, Africa

Giriş

Diplomasinin devletlerin dış ilişkilerindeki yeri, diplomatik temsilcilerin kapsamı, görevleri, amaç ve hedefleri, tarihsel olay ve deneyimler ışığında birçok akademik çalışmanın konusu yapılmıştır. Küreselleşmenin iletişim kanallarını ve Uluslararası İlişkilerdeki kalıpları geçiren ve değişken hale getirmesi, literatürde diplomasinin tanım ve kapsamının da dönüşmesine sebep olmuştur. Özellikle ekonomik küreselleşmenin hayatın her katmanına sirayet etmesi ile birlikte iç ve dış ilişkiler birbirine geçmiş bir yapıya bürünmüştür. Diplomasinin ekonomik boyutu da başta kamu olmak üzere ticari, finansal, enerji, bilimsel ve teknolojik diplomasilere oluşan kapsamlı bir zeminde küreselleşmenin getirdiği kaosa düzen getirmek için iktisadi devlet aracı olarak konumlanmıştır. Bu doğrultuda ekonomik diplomasinin çerçevesinin belirlenmesi ile teori ve pratik açılarından analizi, kamu ve özel sektör arasındaki yapıyı ayırmanın anlaşılması bakımından önem kazanmaktadır.

Zira ekonomik diplomasinin küreselleşmeyle paralel olarak artan çok boyutlu, çok seviyeli ve çok aktörlü yapısı, siyasi ve ekonomik alanlarda başta uluslararası dinamikleri etkilemek ve yönlendirmek için birçok fırsatlar sunmaktadır. Bu noktada güvenliğin dönüşen çok boyutlu doğası gibi diplomasi de ulusal çıkarların korunması

minvalinde teknolojik ve heterojenleşen yapılara uygun bir devinim geçirmiştir. Sert gücün maliyetlerinin katlanılmaz hale gelmesi ile eş zamanlı gelişen bu devinim, yumuşak gücün ulusal güvenlik ve dış politika uygulamalarında artan etkisi ile birlikte daha da gerekli bir hal almıştır.

Ulus devletlerin hem sert hem de yumuşak güçlerini kullanmaya başladığı ve akıllı güç çatısı altında pragmatik adımları tercih etmeye başladığı günümüzde diplomasinin çok boyutlu DNA yapısında ekonomik boyut, özellikle 2008 Küresel Finans Krizi'nden sonra ekonomik güvenliğin en önemli aracı olarak ön plana çıkmıştır. Nitekim 21. yüzyılda küresel büyüme ve ekonomik istikrarın gittikçe artan bağıllık ve bağımlılıktan etkilendiğinin ispatı olan bu krizden sonra Uluslararası İlişkilerde ekonomik olanın öncellendiği bir dünya, gündemin ilk sıralarına yerleşmiştir. Bu bakımdan ekonomik diplomasinin teorik ve pratik bağlamının ekonomik güvenlik temelli dış politika uygulamalarındaki yeri açısından analizi kritik bir konuma yerleşmiştir. Bu kapsamda ekonomik güvenliği sağlama sürecinde araçsallaştırılan ekonomik diplomasinin bu süreç ile birlikte analizinin her boyuttaki küresel projeksiyonları daha iyi anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Son tahlilde ise Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulusal ve küresel hâkimiyet hedeflerinde ekonomik

güvenliğini sağlamak için attığı adımlarda proaktif bir şekilde ekonomik diplomasiyi nasıl kullandığı başta Afrika kıtası ile ilişkileri üzerinden analiz edilmeye ve bu iki unsurun etkileşiminin kıtaya dönük politikalarda açıkça izlendiği savunulmaktadır. Zira Çin'in Afrika kıta devletleri gibi güvenilir ortaklarla erken dönemlerden beri inşa ettiği Uluslararası İlişkiler sürecinin devamının, küresel sistemi kendi "PaxChina" düzleminde şekillendirmeye ve küresel ekonomideki mutasyonları azaltmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan çalışmada Çin ekonomik güvenliğinin istikrarı için kıtanın önemi ile Afrika kıtasının geleceğinde ekonomik olanın belirleyiciliği ve ekonomik diplomasinin yeri gibi hususların analizi sayesinde her geçen gün artan ABD-Çin arasındaki hegemonya tartışmalarının ve Çin'in ulusal ve küresel politikaları arasındaki dengenin daha iyi anlaşılması hedeflenmektedir.

Kavramsal Çerçeve: Ekonomik Diplomasinin Tanımı ve Kapsamı

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden itibaren hâkim olan neoliberalizm paradigması ekonomik ilişkilerin doğasını değiştirdiği gibi ekonomik diplomasinin de kapsamını genişletmiştir. Aslında bu genişleme veya dönüşümün izlerini diplomasinin özünde bulmak mümkündür. (Özdal, 2018: 44-49). Diplomasi kavramını ilk olarak uluslararası ilişkilerdeki süreçleri yürütme anlamında kullanan Edmund Burke'un tanımında da saklı olduğu üzere devletlerarası ilişkiler ve görüşmelerin yürütülmesinde uygulanan beceri ve taktikler yüzyıllar boyunca değişim geçirmiştir (Klavins, 2011: 2). Küresel ve kompleks ilişki platformlarında, diplomasi daha çok politikacılara ve karar vericilere ulusal çıkarları korumaya dönük tutum ve eylemler şeklinde tanımlanırken devletlerin stratejilerine bağlı olarak kapsamı dinamik, çok boyutlu ve seviyeli bir devinim geçirmiştir (Cooper, 2013: 69).

Modern diplomasi türlerinden biri olarak ekonomik diplomasinin küreselleşmenin etkisiyle diğer diplomatik boyutlara nazaran daha hızlı ve takip edilmesi zor bir şekilde hareket ettiği iddia edilebilir. Bu doğrultuda ekonomik diplomasiyi

tanımlarken genel olarak kapsam ve aktör sorunu ön plana çıkmıştır. Ekonomik diplomasinin devlete ne ölçüde bağlı olması gerektiği veya daha geniş bir yelpazede özel ve hükümet dışı aktörlerin rolü gibi konular küreselleşmenin etkisi arttıkça ciddi bir tartışma konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda Baldwin, ekonomik diplomasiyi geleneksel devlet odaklı bakış ile tek taraflı olarak gerçekleştirilen iktisadi çıkarı korumaya dönük eylemler olarak tanımlamaktadır (Okano-Heijmans, 2011: 12). Yine Geoffre Berridge ve Alan James, ekonomik diplomasiyi kamu diplomasisi içinde belirli bir dış politika hedefinin gerçekleştirilmesi için ödül veya yaptırımlar gibi ekonomik yönlendirme araçlarının kullanılması olarak tanımlamaktadır (Berridge, James, 2003: 91).

Ancak son küresel krizin de bize gösterdiği gibi ulusal ve uluslararası iktisadi olaylar ve hedefler, sadece devletlere bırakılamayacak kadar geniş ve karmaşık bir yapı içinde analiz edilmelidir. Sosyal medyanın bile ekonomik diplomasiye kanalize olduğu düşünülürse sürekli bir devinim içinde olan kapsamlı bir ekonomik diplomasi çerçevesinin çizilmesi sayesinde geleneksel tanımın yarattığı gerilim aşılabileceği savunulabilir. Zira Nicholas Bayne ve Stephan Woolcock da benzer şekilde ekonomik diplomaside devletlerin üç tür gerilimi uzlaştırması gerektiğini savunmaktadırlar (Bayne, Woolcock, 2017: 2). İlk olarak politika ve ekonomi arasında süregelen gerilimi, ulusal ile uluslararası boyut ve son olarak kamu ile özel sektör ve STK'lar gibi hükümet dışı diğer aktörler arasında yaşanan gerilimin takip ettiği düşünülmektedir. Söz konusu gerilimlerin ise başat aktör olarak devlet tarafından çözümlenmesi için koordineli bir şekilde ekonomik diplomasinin yürütülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu açıdan ekonomik diplomasiyi tanımlarken büyük ölçüde devletin karar, eylem ve yetenekleriyle ilgili olsa da aynı zamanda devletin faaliyet gösterdiği dinamik ortamın da göz önünde bulundurulması gerektiği unutulmamalıdır. (Bayne, Woolcock, 2017: 3-4).

Çoğunlukla dışişleri bakanlıkları eliyle yürütüldüğü düşünülse de ekonomik diplomasi günümüzde fonksiyonel olarak ekonomi, ticaret, dış ekonomik ilişkiler gibi farklı bakanlıklar eliyle

ve tabii ki doğrudan devlet başkanları düzeyinde yürütölmektedir. Zira geleneksel olarak ekonomik diplomasi esas olarak devlet yetkilileri ve bürokrasisinin yaptıklarıyla ilgili olarak görölmektedir (Okano-Heijmans, 2011: 29). Ancak dışişleri bakanlıklarından veya bürokratların kapalı çemberinden çok daha geniş ekonomik sorumlulukları olan ve uluslararası faaliyet gösteren ulusal ekonomik güvenlik aktörleri sürecin içinde görev almaktadır (Ahmed, 2018). Bu bağlamda çok uluslu şirketler ve sivil toplum kuruluşları gibi uluslararası sistemin her düzeyine etki edebilecek düzeydeki aktörler, ekonomik diplomasi belirleyeni ya da etkileyeni olabilmektedir. Örneğın ABD ekonomik güvenliğı için çok önemli bir aktör olan Federal Rezerv Bankası'nın küresel kriz sırasındaki Başkanı Ben Bernanke, batamayacak kadar büyük bir şirketin büyüklüğü, karmaşıklığı, bağlantıları ve kritik fonksiyonları nedeniyle, ansızın likidite sıkıntısına girmesi sonucunda geri kalan finansal sistemi ve ekonomiyi ciddi olumsuz sonuçlara maruz bırakan bir varlık olarak tanımlaması manidardır (Ergin, Çomak, 2014: 1280). Bu açıdan ekonomik diplomasi yürütölmeye sürecinde doğal bir aktör konumuna gelen bu büyüklükteki şirketler, ulusal ekonomik çıkarları yönlendirme kapasitesine sahiptir.

Bunun yanında çeşitli devlet kurumları, kendi faaliyet alanlarında ekonomik diplomasi öncü takipçileri ve uygulayıcıları haline gelmiştir. Örneğın Merkez Bankaları, neoliberalizmin hakim paradigma haline gelmesiyle ulusal çıkarların ekonomik diplomasi eliyle yürütölmeye sürecinde birçok ülkede araç ve/veya amaç bağımsızlıkları sayesinde özellikle 2008 Küresel Finans Krizi sonrasında başat ekonomik güvenlik aktörü konumuna yükselmiştir. Yine günümüzde ABD Başkanı Donald Trump'ın başlattığı "twitter diplomasi" üzerinden Çin'e karşı açtığı ticaret savaşları, ekonomik diplomasi çok boyutlu, değışken ve esnek doğasını açıkça göstermektedir. Bu şekilde doğrudan Devlet Başkanlarının siyasi söylemleri yanında yazılı ve görsel sosyal medya kanalları ile de yürütölmeye başlanan ekonomik diplomasi, üst düzeye ulaşana kadar görevli Bakanlıklar, parlamento veya alt komitelerin

söylem, teknik girişim ve davranışlarıyla yürütölmeye çalışılmaktadır. Böylece çok çeşitli aktör, hem hükümet politikalarını şekillendirerek hem de kendi başlarına bağımsız oyuncular olarak ekonomik diplomasi içinde yer almaya başlamıştır. (Bayne, Woolcock, 2017: 4).

Özellikle devlet bünyesindeki aktörlerin görev ve yetki açısından ekonomik diplomasi ikili, bölgesel ve çok taraflı bir süreç olarak üç modelde analiz edilmektedir. Birleşik modelde tek bir dışişleri bakanlığın koordinasyonunda tüm devlet kurumlarını kapsayacak, özel sektör ve hükümet dışı kuruluşları yadsımayacak şekilde ikili ve çok taraflı ticari ve ekonomik ilişkiler yürütölmürken, parçalı modelde dış işleri ve ekonomi bakanlıklarının eş güdüm içinde dış ticari ve ekonomik ilişkilerin gelişiminden sorumlu olması ve son olarak ayrık modelde ise her iki bakanlığın ayrı konumlandığı ve sorumluluğına sahip olduğu bir ekonomik diplomatik sürecin yürütölmeye öngörölmüştür (Szatlach, 2018: 212). Bu noktada farklı düzey ve aktörleri kurumsal bir çatıda toplamaya dönük birleşik yaklaşım, ekonomik diplomasi ilk örgütsel ve yeterlilik modeli olarak görmek gerekir. Markova da bu bağlamda ekonomik diplomasi hükümet düzeyinde güvence altına alan ve tüm yeterlilikleri bünyesinde toplayan uluslararası ekonomik gündemde uzmanlaşmış devlet kurumlarının reel sektör ile birlikte çok yakın işbirliği içinde çalışan bir bakanlık üzerinden yürütölmeye üzerine bir modelleme yapmıştır (Markova, 2019: 30). Bu sayede ekonomideki kırılmalıkları en aza indirerek ortak bir ekonomik diplomasi zemininde gerek uluslararası piyasalarda etkili olan şirketleri gerek hükümet dışı aktörleri yadsımadan ulusal ve küresel dinamizm sağlanabileceğini iddia etmiştir.

Öte yandan küresel bir köye dönüşen dünyamızda iç ile dış arasındaki farkın kaybolması gibi ekonomik diplomasi yürütölmeye de mesafe ve mekan mefhumu zayıflamıştır. Teknolojik ilerlemeler ile diplomasi her dalındaki devrim gereksinimi, çıkarların maksimizasyonu çerçevesinde ulus devletleri çağı ayak uydurma paradoksu ile karşı karşıya bırakmıştır. Kamu sektörünü özel sektör ve hükümet dışı kuruluşlar ile birlikte hareket etme zorunda bırakan iletişim

ve ulaşımın değişen doğası, ekonomik diplomasinin “çoklu” kimliğini zorunlu kılmıştır (Baranay, 2009: 5). Bu doğrultuda Soğuk Savaş sonrası dönemden itibaren ekonomik diplomasi, multidisipliner, çok aktörlü ve çok düzeyli bir çerçeveye doğru dönuşmüştür. Multidisipliner yaklaşım, ekonomik meseleler ile jeo-ekonomi ve jeopolitik arasında yeni bir dengeyi yansıtan bütüncül bir bakış açısını gerektirmektedir (Santos Neves, 2017: 93). Zira ekonomik diplomasi, çok boyutlu bir süreç olarak ihracatın teşvik edilmesi ve çok taraflı ticaret görüşmelerinin yönetimi, doğrudan yabancı yatırımını çekme, ülkenin yurtdışı yatırımını teşvik etme, turizmi sürdürülebilir kılma ve ülkeye döviz girişini sağlama, kalkınma yardımı stratejisini yürütme, ülke ekonomik güvenliğini sürdürme ve ülke imajının yönetimi gibi birçok işlevi üstlenmektedir (van Bergeijk, Moons, 2007: 8). Modern diplomasinin en önemli boyutlarından biri olarak ekonomik diplomasi bu sayede ticaretin, finansın ve bilgi teknolojisinin ekonomik ilişkilerde yarattığı değişikliklere hızlı ve yeterli bir şekilde tepki vermek için gerekli pozisyonu almayı sağlamaktadır. Bu şekilde ekonomik diplomasi sürecinin “dolar diplomasisi” ya da “tekstil diplomasisi” gibi konulara özgü fonksiyonel benzetmelere ve koşullara doğru dönuşüm geçirdiği görülmektedir (Baranay, 2009: 2).

Ekonomik diplomaside izlenecek stratejilere baktığımızda ise benzer devrim içinde uluslararası olayların ve çıkarların durumuna göre dinamik bir süreç karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik pazarlık süreci şeklinde ilerleyen diplomatik faaliyetler, resmi müzakere ve gönüllü işbirliğinden, bağlayıcı kuralların oluşturulmasına ve uygulanmasına kadar geniş bir yelpazede yürütülmektedir (Okano-Heijmans, 2011: 31). Odell, söz konusu süreci etkileyen faktörleri devletin göreceli ekonomik gücü, uluslararası örgütler ve rejimler, küresel piyasalar, ulusal çıkarlar ve pazarlık kapasitesi, ekonomik kurum ve kuruluşların yeteneği, diplomasi aktörlerinin görüşleri olarak sıralamıştır (Bayne, Woolcock, 2017: 6). Genellikle ikili anlaşma, taviz ve ikna yolu ile yürütölen ekonomik diplomasi, zaman zaman devletler arasındaki anlaşmazlıkların

uluslararası barış ve güvenliği tehdit eder düzeye yaklaşmasıyla ekonomik yaptırım ve önlemleri içeren bir sürece dönuşmektedir. Nitekim dış politika araçlarından biri olarak ekonomik yöntemlerin günümüz dünyasında sıklıkla başvurulan bir unsur olduğu görölmektedir. Son dönemde ABD-Çin arasında yaşanan ticaret savaşlarında karşılıklı olarak dış ticaret ürünlerine uygulanan vergilerin artırılması örneğinde görüldüğü gibi devletlerarası ilişkilerde dış ticaret kotaları uygulama, gümrük tarifelerini yükseltme ya da karşı tarafın ürünlerini satın almama propagandası şeklinde tek taraflı ya da karşılıklı ambargo uygulamaları yapılabilmektedir.

Uluslararası hukuk açısından da yasal zemini olan ekonomik diplomasi süreci ve alınabilecek önlemler, BM mevzuatında da yer almış ve bu sayede ekonomik diplomasinin sınırları çizilerek hüküm altına alınmıştır. BM Sözleşmesinin 41. maddesinde Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden ve silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen durumlarda ne gibi önlemlerin alınabileceğini BM üyelerine önermekle ve uygulamaya davet etmekle yetkilendirilmiştir. Söz konusu önlemlerin başında ekonomik ilişkiler gelmek üzere demiryolu, denizyolu, hava, posta telgraf, radyo ve diğer ulaştırma araçlarının tamamen veya kısmen kesintiye uğratılması ile diplomatik ilişkilerin kesilmesi sayılmıştır (Genç, 1999: 40).

Yeni ekonomik diplomasi, böylece fırsat, çıkar, önlem ve sonuçları ile birlikte tek taraflı, ikili, bölgesel, çok taraflı ve çok taraflılık boyutlarının eş zamanlı şekilde yürütöldüğü bir sürece evrilmiştir (Baranay, 2009: 10). Ulus devletin tek taraflı olarak aldığı kararlar, diğer boyutlarla birlikte ilerlerken ilk bakışta karşılıklı bir müzakere içermese de hedef ülkede olumlu ya da olumsuz etkiler bırakması açısından kritiktir. Tek taraflı eylem ile örneğin ticaretin serbestleştirilmesi veya tarifeler ile korunması kararı, ulusal ekonomik güvenliği sağlamaya dönük bir politika kararı iken diğer ülkelerdeki yatırımcılar veya ihracatçılar için ilgili sektöre ve piyasaya erişimi genişletmesi veya kısıtlaması açısından hedef ekonomiler üzerinde açıkça bir etkisi söz konusudur (Bayne, Woolcock, 2017: 7).

Tabii ki bu tutum, hedef ülke tarafından taklit veya misilleme Şeklinde politik bir tepkiye yol açabilir. Çin'in ulusal para biriminin değerini dŐk tutması sonucu ABD aleyhine dış ticaret açıkları yaratması ya da ABD Kongresi tarafından misilleme olarak Çin'den yapılan ithalata karşı ek tedbirler konulması yakın dönem örneklerden ilk akla gelenlerdir.

İkili ilişkiler sayesinde bir dizi konuda devletler arasında yapılan ticaret veya yatırım anlaşmaları ise ekonomik diplomasinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu bakımdan ikili ekonomik diplomasi daha güçlü ortaklara avantajlar sağlarken, diğer taraftan kolayca çatışmalara dönüşme riskini bünyesinde barındırmaktadır (Markova, 2019). Uluslararası ilişkilerde sayısız rneği bulunan ikili anlaşmalar ayrıca bölgesel veya küresel düzeyde daha karmaşık anlaşmalar yapılmasına katkıda bulunmaktadır. Bölgesel ekonomik diplomasi ise ulus devletlerin ticari çıkarlarını korumak için daha büyük bir bölgesel pazara erişimi ve daha geniş pazarlarda uluslararası rekabet için bir basamak atlamayı sağlamaktadır (Arystankulova, 2018).

Çok taraflı ekonomik diplomasi düzeyi ise blgeselcilikten veya çok taraflılıktan daha az dikkat çekmektedir (Bayne, Woolcock, 2017: 8). Örneğin G8 ve G20 zirveleri gibi çok taraflı ekonomik diplomasi zeminleri iki önemli amaca hizmet etmektedir. Benzer Şekilde 2008 Küresel Finans Krizi'nden bu yana Finansal İstikrar Kurulu (FSB) ve Basel Bankacılık Denetleme Komitesi (BCBS), G20 bünyesinde küresel finansal istikrarı tehdit edici krizlerin tekrarlanmasını önlemek için reformlar hazırlamakla görevlendirilmiş çok taraflı ekonomik diplomasi oluşumlarına örnek verilebilir. Son olarak, çok taraflılık barındıran ekonomik diplomasi tüm ülkelerin katılımı ile sağlanan. BM, DT, IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası örgütlerin içerdiği rejimleri ve uzmanlık dallarını içermektedir. Bu bakımdan kural koyucu bir özellik barındıran bu süreçler, aynı zamanda çok seviyeli bir ekonomik diplomasi zemini için özellikle gelişmekte olan ülkelere riskler yanında fırsatlar da sunmaktadır (Arystankulova, 2018).

Öte yandan tarih boyunca ekonomik diplomasinin birçok dış politika sorununu çözmesine de çözümünü kolaylaştırdığı ya da sorunu dönüştürdüğü grlmektedir. Diplomasi tarihinden de birçok örnek, bu iddiayı desteklerken Neoklasik iktisadın öncülerinden Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlük teorisine de farklı bir açıdan bakmamızı sağlamaktadır. Örneğin 18. yüzyılda Portekiz'in Őarap ihraç etmesine karşılık İngiltere'nin kumaş ihraç etmesi, söz konusu teori kapsamında "doğal ticaret" temelinde açıklansa da madalyonun tura kısmında ekonomik diplomasinin yattığı söylenebilir. Portekiz ve İngiltere arasındaki Őarap ve kumaş ticaretinin iki ülke arasındaki serbest ticaretin sonucu değil, 1703 yılında İspanyol Veraset Savaşı'nın bir parçası olarak imzalanan Portekiz ve İngiltere arasında askeri ve ticari bir anlaşma olan Methuen Ticaret Antlaşması sonucunda Őekillenmiř olması gerçeğidir (Van Bergeijk, 2014). Portekiz'e Fransa karşısında net bir rekabet avantajı sağlayan bu tarihi örnek, salt olarak bakıldığında karşılaştırmalı üstünlüğün madalyonun sadece bir tarafı olduğu, ancak arka planda ekonomik diplomasinin ve ekonomik güvenliğin ticaret kalıplarının itici gücü olduğunu ortaya koymaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası ilk akla gelen ekonomik diplomatik açılım olan Marshall Planı da ABD tarafından hegemonya sağlama ve blok politikasını savunmak için güçlü bir araç olarak kullanılmıştır (Goodman, 2017). Benzer Şekilde ABD, 1944 yılında henüz II. Dünya Savaşı sona ermemişken uluslararası ekonomik sistemin kurallarını belirlemek için ekonomik diplomasiyi kullanmıştır. Bu doğrultuda askeri güç ve güvenliğin sürdürülmesi gerekliliği, liberal dalganın başını çeken ABD'yi uluslararası demeler sistemi başta olmak üzere dünya ticaretini serbestleştirecek ticari ve mali bir sistem kurma çabasına itmiştir. Dünyanın askeri ve siyasi geleceğinin henüz belli olmadığı bu dönemde küresel ekonomik güvenliğin temeli, ABD dolarının altına, diğer ülke paralarının da ABD dolarına bağlandığı bir altın döviz standardına dayandırılmıştır. (Oran, 2001: 480) Günümüzde de devam eden Bretton Woods sonrası uluslararası sistem ile ikizleri olan Dünya Bankası ve

Uluslararası Para Fonu, ABD hegemonyasını verdikleri yardım ve krediler aracılığıyla ekonomik diplomasi temelinde yönlendirdiği söylenebilir.

Görüldüğü üzere jeopolitiğin ön plana çıktığı iki kutuplu dünya sistemin aksine ekonomik diplomasi gelişimi, Soğuk Savaş sonrası uluslararası dönemde özellikle 2008 küresel finans krizi sonrasında jeo-ekonominin artan rolü ile hızlanmıştır (Santos Neves, 2017: 92) Ekonomik diplomasiyi aktif ve akılcı kullanımı sayesinde bazı ulus devletler, bilgi ve teknoloji üretme yeteneğini ekonomik güçleri ile birleştirerek siyasi gücü ve askeri yeteneklerini dönüştürmeyi başarmıştır. Zira tarihin akışında da birçok örnekte de kanıtlandığı üzere ekonomik diplomasi, hak ettiği yeri politik ve askeri diplomasi pahasına elde edememiştir. Klişe olarak tanımlanabilecek diplomasi sadece dışişleri bakanlıkları tarafından yürütüldüğü etiketinin ötesinde ekonomik diplomasi kapsamı ve içeriği ile ulusal ve küresel ekonomik aktörlerin katılımı ile çok daha geniş ve daha yaygın bir analiz gerektirmektedir. Ayrıca küreselleşme ile birlikte çok boyutlu, çok seviyeli ve çok aktörlü bir nitelik kazanan diplomasi en önemli alt dallarından olan ekonomik diplomasi, ulusal ekonomik güvenlik stratejilerindeki rolünün anlaşılması da günümüz uluslararası ilişkilerini ve dış politika açıklamalarını açıklamaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Ekonomik Diplomasi ve Ekonomik Güvenlik İlişkisi

Ekonomi ve güvenlik konuları arasındaki denklem, Uluslararası İlişkiler disiplini realistler ve liberaller arasındaki tartışmada büyük güçlerin yükselişini ve düşüşünü açıklamada sürekli gündeme getirilen bir konu olagelmıştır.(Papadimitriou, Pistikou, 2014: 44). Zira 1970 ve 1980'li yıllarda ekonomik diplomasi, askeri diplomasi ve güvenlik konularından ayrı olarak incelenmiştir. İki kutuplu sistemin bitişiyile birlikte hangi sektörün öncelikli olması gerektiği konusunda tartışmalar daha da ön plana çıkmış ve dış ekonomi politikasını güvenlik stratejilerinin desteklemesine yönelik görüş ve pratikler görülmeye başlanmıştır (Van Bergeijk, Moons,

2007: 8). Küreselleşme süreciyle ekonomik diplomasi ve güveniğin uluslararası ilişkiler ve diplomasi çalışmalarına tekrar teorik ve pratik olarak dâhil olduğu görülmüştür (Okano-Heijmans, 2011: 12).

Çok kutuplu yeni uluslararası düzende ekonomik karşılıklı bağımlılıklarda görülen artış, kendi gücünü artırmak için her ulus devletin ekonomik güvenliğini öncellenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu noktada ulusal ekonomik güvenliği sürdürülebilir kılmak için entegre bir ekonomik diplomasi gerekliliği ve rolü çözümlenmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Muntenau, 2015: 2). Böylece ekonomide yabancı yatırım seviyesini artırmak, inovasyonu sürekli kılmak veya devletin uluslararası ekonomik entegrasyona dönük politika ve eylemlerinde eş güdüm sağlamak mümkün olabileceği düşünülmektedir. Gertz, gelişmekte olan ülkelerdeki piyasa başarısızlıklarının bu şekilde planlanan ve uygulanan ekonomik diplomasi faaliyetleri ile sınırlanabileceğini iddia etmiştir (Santos Neves, 2017: 91). Ancak piyasa mekanizmasına müdahale savının yeni ekonomik diplomasi merkantilist bir dış politika izlemeyi savunduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Zira ekonomik diplomasiye yapılan yeni vurgu, ekonominin münhasırlığı veya üstünlüğü değil, dış ilişkilerde takınılan tutumun siyasi ve ekonomik boyutlarının daha iyi bir dengesi ve koordinasyonu sağlamaya yöneliktir (Papadimitriou, Pistikou, 2014: 46).

Görüldüğü üzere ekonomik diplomasi kavramı, sadece ihracatı teşvik etmeye odaklanan ve politik diplomasiye tabi olarak analiz edilen geleneksel ticari diplomasi kavramının çok ötesine geçmektedir (Muntenau, 2015: 3). Böylece ekonomik diplomasi terimi, çok sayıda bilimsel disiplinin, yani Uluslararası İlişkilerin, ekonominin, uluslararası politik ekonominin ve diplomasi çalışmalarının ışığında anlaşılması gereken geniş bir kavramı ima etmektedir.

Bu noktada küresel ekonomide devletlerin gayri safi milli hasıllarını (GSMH) aşan zenginliklere sahip çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması, devletlerin ekonomik diplomasi faaliyetlerinde

ulusal çıkarlarını korurken sahip oldukları kozların azalmasına sebep olmuştur. Söz konusu şirketlerin faaliyet gösterdikleri şirket ya da devletlerle kurdukları ilişkilerin ekonomik diplomasi çerçevesinde dikkate alınması zorunlu hale gelmiştir. Batamayacak kadar büyük bu şirketlerin varlığı ve bu şirketlerin ekonomik güvenlik sorunsalı, krizin gelişimini, sonrasındaki politikaları ve ekonomik diplomasiyi en çok meşgul eden konuların başında gelmiştir. Aynı zamanda ulusal ve küresel düzlemde ekonomik güvenlik sağlamanın en önemli aktörleri haline gelen Ulusal Varlık Fonları (UVF) da ekonomik diplomasiyi yürütülmesinde aktif olarak yer almaya başlamıştır. UVF'lerin yapısında bakıldığında ise küresel para ve finans sisteminde giderek etkisini ve önemini arttıran devlet mülkiyetinde şirketler olduğu görülmektedir. Sovereign Wealth Fund Institute tarafından ulusal varlık fonu, bir devletin cari işlemler fazlalarından, döviz piyasası, özelleştirme gibi işlemlerden veya çeşitli transfer ödemelerden, mali dengedeki fazlalardan ve doğal kaynak satışlarından elde edilen gelirler ile kurulan devlet mülkiyetindeki bir yatırım fonu ya da varlık olarak tanımlandığı görülmektedir (SWF Institute, 2016).

Bu bağlamda yeni devlet kapitalizmin yaşandığı şeklinde olarak nitelendirilen küresel ekonomide devletler geleneksel rolleri yanında birer yatırımcı gibi davranarak, sadece ekonomiye iktisadi politikalar ile müdahale eden bir aktör olmak yanında farklı bir konuma yükselmiştir (Şimşek, 2015: 108). Böylece ekonomik diplomasi karar verme süreçleri de daha karmaşık hale gelmiş ve heterojen bir görünüm kazanmıştır. 2008 Küresel Finans Krizi'nin de perçinlediği bu gidişat, 1929 Büyük Buhran'ın etkilerini andıran durgunluk ve istikrarsızlık süreci ile ekonomik güvenlik ve ekonomik diplomasi çözüm zemini ve araçları olarak görülmüştür. Hem kriz öncesinde hem de sonrasındaki dönemde bireyden uluslararası topluma kadar her düzeyde ekonomik güvenliğin önemi ve kritikliği hissedilirken ekonomik diplomasi, bu hayati sürecin sağlanması ve sürdürülebilir kılınması için araçsallaştırılmıştır (Woolcok, 2017: 221).

Böylece üçüncü binyılın başlangıcından bu yana, tarihsel olarak askeri ve siyasi diplomasiden dolayı arka sıralarda kalsa da birbiriyle doğal olarak ilişkili olan diplomasi ve ekonomik güvenlik, tekrar uluslararası politika gündeminin en üstüne yükselmiştir. Bu doğrultuda uluslararası ekonomik ilişkilere dönük ulusal ve küresel çıkarların gözetildiği güvenlik boyutu olarak tanımlanabilecek ekonomik güvenlik için yeni ekonomik diplomasiyi dönüştüren kapsamı üzerinden hareket etmek elzem hale gelmiştir (Papadimitriou, Pistikou 2014: 61-62). Geniş anlamda yorumlandığında ise ekonomik diplomasiyi mikro, meso ve makro boyutlarda hedeflenen ulusal çıkarlar için gözle görülür bir rolü vardır. Aynı zamanda olası küresel belirsizlik ve tehditler karşısında bir risk yönetim sistemi sağlanabilmesi için ciddi bir tampon görevi görmektedir.

Diğer taraftan ekonomik güvenlik ve ekonomik diplomasi, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması açısından kritik bir etkileşim içindedir. Bu rol Demokratik Barış Teorisi'nde belirtilen biraz da Fukuyama'nın demokrasilerin birbirleriyle savaşmadığı ve ekonomik büyüme ve refahın devletlerin temel amaçları olduğu liberal görüşü de desteklemektedir. (Fukuyama, 2015: 41). Böylece devletler, ekonomik diplomasi ile kontrol edilen ve askeri üstünlük ile korunan egemenliklerini ve güvenliklerini sürdürmek için güç arayışına girerler. Bu bakımdan ekonomik diplomasiyi oynayabileceği rol ile büyük çaplı savaşlara varacak anlaşmazlıkların çıkması engellenebilir. Örneğin ABD-Çin arasında yaşanan ticaret savaşlarında gözlenen inişli çıkışlı trend, dar bir bakış açısıyla güncel ulusal ticari ve ekonomik çıkarların savunulması gibi algılansa da arka planda orta ve uzun vadede hegemonya mücadelesinin ekonomik diplomatik sürecinin izlerini taşımaktadır (Zhou, 2019).

Görüldüğü üzere ekonomik güvenlik, uluslararası ekonomik ilişkilerde kilit bir kavram iken, bu kavramın en önemli bileşeni ekonomik diplomasiyi kapsar. 21. yüzyılda küreselleşmenin getirdiği yeni teknoloji, yeni aktörler ve yeni konuların ekonomik diplomasiyi çoğul ve çok taraflı hale getirmesi, devletlerin dış ekonomik

politikalarında klasik tutumlar takınmalarını zorlaştırmıştır (Lohmann, 2017: 9). Bylece ekonomik güvenlik stratejilerini gözden geçirmek zorunda kalan devletler, kamu diplomasisinin kapsamını piyasa oyuncularını ve araçlarını dâhil edecek şekilde genişletmek zorunda kalmıştır. Bu noktada ekonomik diplomasinin ekonomik güvenliği sağlamak için kullanılan araçların toplamından ayrılamayacağı düşünüldüğünde diplomatlar yanında ekonomi bürokratları başta olmak üzere Varlık Fonu temsilcileri, iç adamları ya da hükümet dışı kuruluşlar güvenliğin ekonomik boyutunu gclendirmek için piyasa kuralları ve düzenlemelerini oluşturma, evrensel değerlerin ulusal ekonomi üzerine yayılmasında, ekonomi politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması müzakerelerinde kilit oyuncular olarak ön plana çıkmıştır. Bu açıdan tümdengelimci bakış açısıyla makroekonomik güvenliğin ekonomik diplomasi kanalıyla sağlanması, bireysel ekonomik güvenliği ve sosyo-ekonomik gelişimi artırması beklenmektedir.

Bylece kamu diplomasisinde iktisadi kurumların eş güdümü ve piyasa oyuncularının müzakere süreçlerine katılımı ile devletlerin sahip olduğu yumuşak gücün proaktif kullanımı mümkün olacaktır. Aynı zamanda devletlerin dış politika uygulamalarında "akıllı gücü" kavramı ile tanışması da ekonomik, politik ve askeri diplomasinin uyumlu ilerlemesini gerektirmektedir. Uluslararası ilişkilerde "akıllı gücü" stratejisinin, Obama yönetimindeki ABD tarafından diplomaside uygulanmaya başlandığı görülmüştür. Silah satışları, kalkınma yardımları ve çok taraflı ilişkiler dış politika stratejisinde diğer sert ve yumuşak gücü araçları ile makul bir kombinasyon ile kullanılmıştır (Arystankulova, 2018). Diğer taraftan ekonomik diplomasinin "sert gücü" tarafını oluşturan ekonomik yaptırımlar ise ikna ve müzakere yöntemleri ile birlikte ilerletilmiştir. Benzer şekilde Çin'in de ulusal ekonomik güvenliğini sağlama sürecinde akıllı gücü stratejisinin izlerine rastlamak mümkündür. (Daojiong, 2015: 3). Aslında yükselen piyasa ekonomileri olarak tüm BRICS devletlerinin gclerini akıllı şekilde yönlendirerek ekonomik

güvenlik ve ekonomik diplomasi uygulamaları ile ön plana çıktığı söylenebilir.

Bu bağlamda, her ülke ekonomik faaliyetlerini teşvik etmek için gcl bir ekonomik diplomasiye ihtiyaç duymaktadır. Geleneksel ekonomik güvenlik tehditlerine küreselleşme nedeniyle yenilerinin eklendiği göz önüne alındığında ekonomik diplomasinin rolü, ülkenin ekonomik güvenliğine yönelik tehditleri etkisiz hale getirmede oldukça artmaktadır. Adil rekabet koşullarını sağlamak, ithalatı az maliyetli ve yurt içi pazarı koruyarak yapmak, hammadde tedarikini müzakere etmek, uluslararası taşımacılığı güvenli kılmak, vre güvenliğine yönelik felaketleri önlemek, hem siyasi hem de ekonomik imajı artırmak gibi sayısı artırılabilir birçok rolü ile ekonomik diplomasi, doğrudan ve doğal olarak ekonomik gücü ve güvenliğin en önemli bileşenidir (Bayne, Woolcock, 2017: 8). Zira ekonomik güvenliğin bir ulusun ekonomik refahını ve siyasi istikrarını hedeflediği düşünüldüğünde ekonomik diplomasiyi takip edeceği aşıkrdır. Aynı zamanda ekonomik diplomasi, farklı küresel merkezlerin büyük bloklar oluşturarak yeni bir ticaret ve ekonomik dünya düzeni oluşturma sürecinde de ön plana çıkmaktadır.

Bu noktada jeo-ekonominin jeopolitik yerine ikame edildiği modern dünya düzeninde ulusal ve küresel ekonomik güvenliğin sağlanmasında ekonomik diplomasi teorik ve metodolojik olarak hâkim paradigmanın içinde kritik bir rol üstlenmektedir. Dolayısıyla, günümüzde "yeni küresel gerçeklik" içinde ekonomik diplomasi, dış politika ve uluslararası faaliyetlerinin önemli bir aracıdır. Post-modern ilişkilerin zorlukları ve yeni dünya düzeninin jeo-ekonomik gerçekleri arasında ekonomik diplomasi araçlarının ve yöntemlerinin mükemmelleştirilmesi gerekliliği her seviyede ekonomik güvenlik geleceği için şart koşulmalıdır (Vihma, 2018: 2). Ekonomik çıkarların önceliği, çeşitli ekonomik kalkınma yollarının neden olduğu, aralarındaki mevcut farklılıklara rağmen, dünyadaki daha gcl sosyal, ekonomik ve politik karşılıklı ilişkilerin gelişimini etkin bir şekilde aşmak ve geliştirmek için ülkeler arasındaki işbirliğinin bir sonucudur (Baranay, 2009: 9). Ekonomik diplomasinin rolü bu süreçte

vazgeçilmezdir. Makroekonomik çerçeve dâhilinde dış ekonomi politikaları yardımıyla ülkeler ekonomik güvenliklerini tesis edebilirler. Ekonomik güvenliğin tesisinde basiretli politika yapıcılarının ülkelerinin çıkarları ve hedefleri doğrultusunda ekonomik diplomasiyi etkin biçimde kullanmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, post modern dönemde sıkça referans verilen ekonomik güvenlik kavramının ve ekonomik güvenliği sağlamaya matuf politikaların araçsal yönünü ifade eden ekonomi diplomasisi kavramlarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Çin-Afrika İlişkileri: Ekonomik Güvenlik ve Ekonomik Diplomasi Etkileşimi

Çin, özellikle 1990'ların başında uluslararası siyasi-ekonomik düzendeki değişikliklere yönelik artan farkındalığı doğrultusunda ekonomik güvenliği, bir yönetim prensibi olarak "kapsamlı güvenlik" olarak genişletmeye çalışmıştır. Bu noktada ekonomik güvenliğini devam ettirmek isteyen Çin'in enerji ihtiyacı ve ham petrol ithalatına olan bağımlılığı Çin dış politikasını doğrudan etkileyen önemli bir handicap olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda ekonomik diplomasisini öncelikle petrol arz güvenliğini artırmak, Afrika gibi yurt dışı petrol kaynakları üzerindeki kontrolü genişletmek ve ulusal para birimi üzerinden ticareti sağlamak çerçevesinde geliştirdiği görülmüştür (Duggan, Gottwald, 2011: 5). Zira ekonomik güç ve güvenliğini sürdürülebilir kılmak için artan enerji talebini karşılama ihtiyacı, Çin'i çok az seçenekle bırakmıştır. 1970'li yılların sonunda reformların başlamasından sonraki on yıllık süreçte ortaya çıkan hızlı ekonomik büyüme, Çin'i doğal kaynaklar ve güç arayışı içinde kıta dışına Batı nezdinde sömürgeci olarak adlandırılan adımlar atmaya doğru itmiştir. Özellikle 1989'da gerçekleşen Tiananmen olayı sonrası Batının boykotu ile karşılaşan Pekin yönetimi, yeni müttefikler arayışına girmiş ve yüzünü Afrika'ya dönmüştür (Zhengyi, 2004: 531).

Bu kapsamda Çin-Afrika ilişkileri Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan önceki tarihlere kadar uzansa da 1990 yılından itibaren Çin dış politikasında ve ekonomi stratejisinde önemli bir

yer edinmiştir. İkna ve pazarlık üzerine kurulu Afrika kıtası ile ilişkilerinde en az maliyetle belirli hizmetler karşılığında finansman sağlayan ve ihtiyaçlara cevap veren Çin, Güney-Güney işbirliğini kendi tarzında geliştirmeye çalışmaktadır (Heath 2016: 158). Aslında Çin-Afrika işbirliğinin bugünkü şeklini alması, 1950'li yıllara dayanmaktadır. 1955 yılında Bağlantısızlar Hareketi'nin ortaya çıktığı Bandung Konferansı'ndan bu yana Çin, sömürgecilğe ve her türlü Batı hegemonyasına karşı Afrika'ya olan bağlılığını her fırsatta göstermiştir. (Aly, 2019: 291).

Çin'in bu erken dönemdeki bilinçli desteğinin arkasında ideolojik ve politik etmenler ağır basmıştır. Çin'in Afrika gibi güvenilir ortaklarla erken inşa edilen Uluslararası İlişkiler süreci, küresel sistemi şekillendirmeye ve küresel ekonomide mutasyonları azaltmaya yararlı olduğu görülmektedir. Karşılıklı saygı ve iç işlerine karışmama ilkelerinin Soğuk Savaş döneminden itibaren geçerli olduğu Çin-Afrika ilişkilerinin gelişiminde tarihsel bağların ağır bastığı yumuşak güç etkili olmaktadır. Bu sayede yeni bağımsızlığını ilan etmiş genç Afrika devletleri, Batı'dan ziyade sömürgeci geçmişi olmayan Çin ile yakınlık kurmuştur. İnsan hakları konusunda uluslararası camiada sorunlar ile gündeme gelse de Çin'in dış politika adımlarını kıta devletleri, kendi ekonomik güvenlikleri pahasına genellikle olumlu bulmuştur (Yıldırım, 2018: 2381-2382).

Nitekim Soğuk Savaş sonrası dönemde Afrika kıtası rekabetinde son sıralarda yer alsada Çin, doğal kaynaklara erişim stratejisini, Batı tarzından farklı şekilde doğal kaynaklara erişimi karşılığında Afrika hükümetlerine kredi vermek ve kaynak zengini Afrika ülkelerindeki ekonomik güvenliğin sağlanmasına yardım etmek şeklinde iki yönlü tasarlamıştır. (Aly, 2019: 294). Batı ülkelerinin Afrika devletlerinde etkinlik kurmak için kullandıkları yöntemlerle karşılaştırıldığında, Çin Afrika'da büyüme karşı daha farklı bir yaklaşım benimsemiş görünmektedir. Bu kapsamda Çin ekonomik diplomasi stratejisini, saf yardım modeli, saf yatırım modeli ile ticareti ve yardımı birleştiren bir model dâhil olmak üzere üç ana model üzerine kurmuştur. Saf yardım modeli,

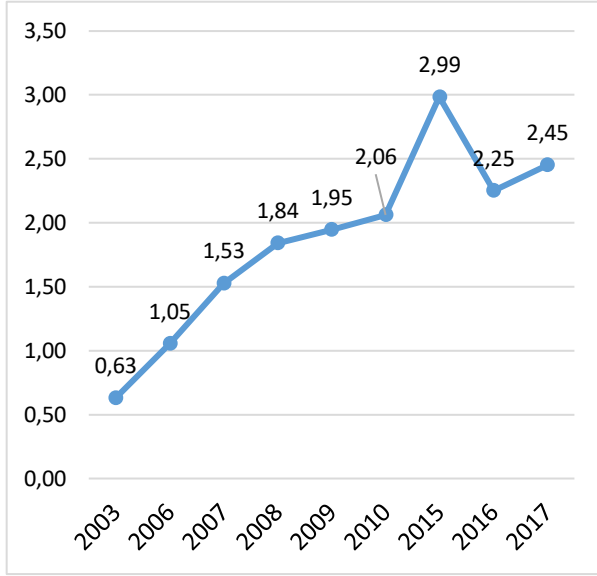
Çin'in daha önce Afrika'ya aktardığı yardımların devamı niteliğindedir. 1950-1970 yılları arasında Çin, Afrika'da örneğin Tanzanya-Zambiya Demiryolu ve bazı büyük ölçekli çiftlikler gibi çok sayıda tamamen yardım şeklinde proje başlatmıştır. Saf yatırım modelinde ise öncelikle Çin, enerji kaynakları üretmeye ve çıkarmaya odaklanmıştır. Çünkü Çin'in kaynak ihtiyacı, ekonomisi büyüdükçe yapısal olarak değişmiştir. PetroChina, Sinopec ve CNOOC gibi devlet işletmeleri, Nijerya gibi Batı Afrika'daki ülkelerde ve ayrıca Sudan gibi Doğu Afrika'daki ülkelerde petrol çıkarması şeklinde ilerleyen bu model karşılıksız gelişmemiştir (Xiaoyang, 2015). Örneğin Nijerya, Çin ekonomisinin petrol başta olmak üzere enerji ihtiyacını karşılayan Afrika devletlerinin başında gelirken, karşılığında Çin'den demiryolu ve hidroelektrik santrallerin inşası gibi gelişmişlik sorunlarının çözümü yanında uçak ve askeri mühimmat ithalatı sayesinde istikrarsız kıta coğrafyasında kritik olan askeri güvenliğini sağlamaya çalışmaktadır. Bu ilişki yapısının Nijerya halkında da karşılık bulunduğu 2010 yılında yapılan bir kamuoyu yoklamasında da tespit edilmiş, Nijeryalıların yüzde 75'inin Çin hakkında olumlu görüşe sahip olduğu ve Çin'i düşman değil partner olarak tanımladığı görülmüştür (Arslan, 2018: 135). Ancak bu durumun kıta içindeki diğer devletler açısından genel bir kanı olmadığı ve Çin'in kıtadaki kaynaklara Batı'dan farklı olarak sahip olduğu veya işgal ettiği anlamına gelmediğine dikkat çekilmelidir. Zira petrol sahaları ve mineral kaynaklarının çoğunluk hisse ve işletme haklarının hala ABD ve Avrupa ülkelerinde olmasına nazaran Çinli işletmeler, esas olarak hissedarlar olarak Afrika'nın doğal kaynaklarının çıkarılmasında rol oynamaktadır.

Söz konusu ekonomik güvenlik yöntemleri ve diplomatik ilişkiler, Çin'in son on yılda yaşadığı değişim ve dönüşümünden beslenmiştir. Planlanmış ve kurumsal olarak uygulanan bu strateji, aynı zamanda küresel ekonominin iç içe geçmiş hale getirdiği endüstriyel zincirler açısından Afrika'nın gelişimi üzerinde de oldukça olumlu etkiler yaratmıştır. Kaynak zengini ülkedeki acil ve gerekli olan altyapı projelerini

finanse eden Çin, o devletin kalkınmasına doğrudan aracı olmuştur. Çin'in bu tarzda söz konusu devlete yönelik bir nevi ekonomik güvenlik inşa süreci ile ilerleyen ekonomik diplomasisi, "Angola Modeli" olarak adlandırılmıştır. (Zongwe, 2010). İlk dönemlerde Angola ile başlaması nedeniyle bu şekilde adlandırılan ve artarak devam eden bu ilişki yapısı, hiçbir politik baskı yaratmadan kıtaya gelen Çin varlığını, kıtaya yaymak üzerine kurulmuştur. Afrika devletleri için Batı'dan temin edemedikleri yahut şartlı alabildikleri yardımlara karşılık cazip bir alternatif olan Çin sermayesi, bu sayede hem ekonomipolitik hem kültürel açıdan daha kabul edilir görülmüştür (Corkin, 2011: 3-4).

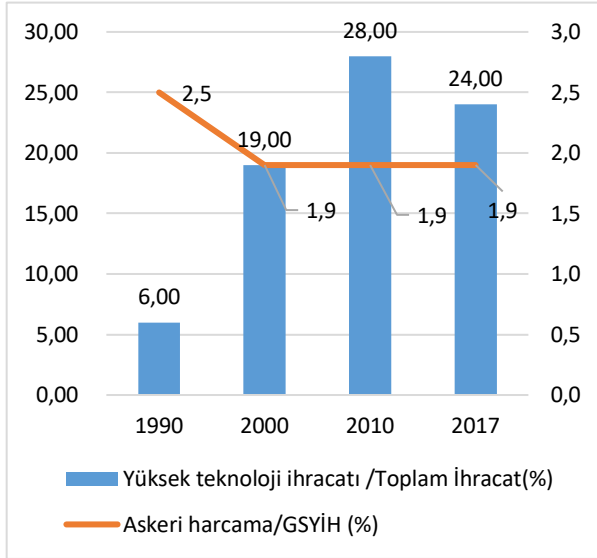
Çin, diğer taraftan Batı'nın kurduğu ve dayattığı mevcut uluslararası düzen ve kuralların etkisini azaltmaya dönük yumuşak gücünü kullanarak Afrika'da kültürel, ekonomik ve siyasal açıdan etkili olma fırsatı yakalamıştır. Tabii ki Çin yardımlarının zamanlaması da manidar olmuştur. Batılı kurumların ve kredi derecelendirme kuruluşlarının Afrika devletlerine yardım etmekten imtina ettiği ya da dış kredileri kısıttığı bir dönemde Çin, kendi ekonomik güvenliği lehine kıtaya proje bazlı krediler, dış yardımlar ve ihracat kanalıyla piyasalara mal ve hizmet desteği sağlamıştır (Son, 2014: 8). Bu kapsamda Pekin'in yaptığı yatırımlar, Afrikalı devletlerin ulusal bütçelerini kalkınma projelerine yönlendirmesine yardımcı olacak altyapı kredisi şeklinde ilerlerken, karşılığında gelecekteki kaynak arzı güvenliğini garanti altına alacak taahhütler alınmıştır (Foster, 2008: 7-9). Bu doğrultuda Çin'in Afrika politikası kapsamında Sahra altı Afrika'ya odaklanmasının altında ideolojiden ziyade ekonomik rasyonalite daha büyük bir rol oynamıştır.

Şekil 1. Çin'in Afrika'ya Yaptığı Resmi Kalkınma Yardımlarının Yıllara Göre Dağılımı
(Milyar ABD Doları)

Kaynak: <https://datacatalog.worldbank.org>

Şekil 2. Çin Ekonomisinde Askeri Harcamalar ve Kalkınma Yardımları (Milyar ABD Doları)
Yüksek Teknoloji İhracatın Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: <https://datacatalog.worldbank.org>

Çin, bu minvalde dönüşen küresel ekonomide yükselen piyasa ekonomilerinin önde gelen devleti olarak uluslararası politikada etkinlik kazanmak, bölgesel ve küresel güç statüsünü ekonomik

güvenliğini kullanarak yurtdışına transfer etmek için resmi kalkınma yardımlarını bir dış politika aracı olarak kullanmıştır. Bu bakımdan Çin devleti, 2000'li yılların başlarından itibaren artan miktarda Afrika kıtası devletlerine kültürel ve siyasi prensiplerine saygı ve iç işlerine karışmamazlık ilkeleri çerçevesinde dış yardım yapmaya başlamıştır (Corkin, 2011: 4). Şekil 1'deki verilere göre 2015 yılında 3 milyar ABD dolarına yaklaşan resmi kalkınma yardımlarının arka planında büyüyen Çin ekonomisinin artan enerji ihtiyacını garantileme çabası yatmaktadır. Ancak Çin, bu nedeni açıkça kabul etmeyerek, Afrika devletlerine Batı'dan farklı bir tarzda bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğü konusunda dayatmacı davranmadan yardım etmeye çalışmıştır (Condon, 2012: 6-7). Afrika'ya yapılan yatırımlar daha çok altyapı projelerini desteklemek şeklinde ilerleyen Çin, bu dış politika hamlesini ekonomik güvenlik stratejisinin bir parçası yapmıştır.

Altyapı ve enerji alanında büyük projelere hibeler, sıfır faizli krediler, borç erteleme ve imtiyazlı kredilerden oluşan kalkınma yardımları veren Çin, bu sayede Afrika devletlerinin enerji ihracatlarının doğal pazarı haline gelmiştir. Böylelikle Çin-Afrika Kalkınma Fonu aracılığıyla Afrika'ya yatırım yapacak Çinli firmalara sermaye fonu sağlanmıştır (Sun, 2014). Ayrıca Çin'in yardım stratejisinin dış politikada yönlendirici ve ödüllendirici olduğu görülmüştür. 'Tek Çin' politikası kapsamında Tayvan'ı tanımayan ülkelerin bir nevi Çin'in müttefiki olmaya başladığı görülmüştür. Bu sayede ekonomik gücün transferi ile sağlanan ilişkiler, Çin için Batı'ya en azından ideolojik düzlemde bir denge kurabileceği bir alan açmıştır. Örneğin BM platformunda insan hakları açısından Çin'in kendine yönelik yaptırımları engelleme girişimlerine Afrika devletleri destek verirken, Çin de karşılık olarak Afrikalı devletlerin uluslararası kuruluşlarda seslerini duyurmak ve etkinliğini artırmak konularında destek vermiştir (Xue, 2014). Görüldüğü üzere kalkınma yardımları sayesinde diğer devletler gibi Çin de ekonomik güvenliğinin kaynak arzı boyutunu sağlamlaştırırken, dış

politikada da karşılıklı çıkarlar doğrultusunda müttefikler kazanmaya çalışmıştır.

Çok kutuplu dünyada uluslararası kuruluşlarda veya BRICS gibi güç birleşmelerinde aktif yer alan Çin, küresel siyaset düzleminde pragmatik davrandığı gibi ekonomik gücü içerisinde kaynak parselasyonunda etkin ve verimli adımlar atmıştır. Şekil 2'deki verilere göre ekonomisi içinde askeri harcamaların payını 21'nci yüzyıl boyunca sabit tutan Çin, uluslararası ilişkilerde sıkça söz edildiği gibi tehdit oluşturılmaktan uzak bir görünüm arz etmiştir. Tabii ki bu durum bir geri durma gibi algılsa da Çin'in küresel ekonomideki dengeleri kademeli ve pragmatik şekilde değiştirmek suretiyle uluslararası ilişkileri yumuşak gücü üzerinden dönüştürmeyi hedeflediği söylenebilir. Çin'in gerek BRICS içindeki politikaları ve hedefleri gerekse Afrika kıtasına olan özel ilgisi, uluslararası ilişkilerdeki dengeleri değiştirme potansiyeli taşıyan dış politika adımları olarak görülmelidir. Zira Çin bu yüzden ekonomik açıdan küresel bir hâkimiyeti, siyasi ve askeri hegemonyanın önünde tutuyor gibi gözükmektedir.

Bu bağlamda Çin'in ekonomik düzlemde yükselişinin doğal sonucu olarak Afrika kıtası ile arasında karşılıklı bağımlılık ilişkisi ortaya çıkmıştır. Devletin ekonomik kalkınmadaki rolünü önceleyen sosyalist piyasa ekonomisi ile kayda değer büyüme rakamlarını yakalayan Çin, baskın neoliberal paradigmaya alternatif stratejilerini Afrika kıtasında uygulama fırsatı bulmuştur (Foster, 2008: 11). Öte yandan bu ilişki, Afrika kıtası devletlerinin "Doğu'ya Bakış" politikası ile daha da güçlenmiştir. Afrika kıtası üzerindeki hegemonya stratejisi ve rolleri açısından ibreyi Batı'dan Asya kıtası lehine döndüren koşullar bu sayede ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Güney-Güney arasında karşılıklı bağımlılık ilişkilerinde gözle görülür bir artış ve çağdaş liberal dünya düzeninin ekonomik, politik ve ideolojik alanlarında Batı'nın etkisinde düşüş eş anlı meydana gelmiştir (Sam, 2016: 59).

Çin'in denizaşırı kapitalizm transferi olarak algılanan bu süreç, Afrikalı karar vericiler tarafından Batı'nın kötü tarihsel deneyimlerine benzemediği gerekçesiyle kabul görmüştür. Bu

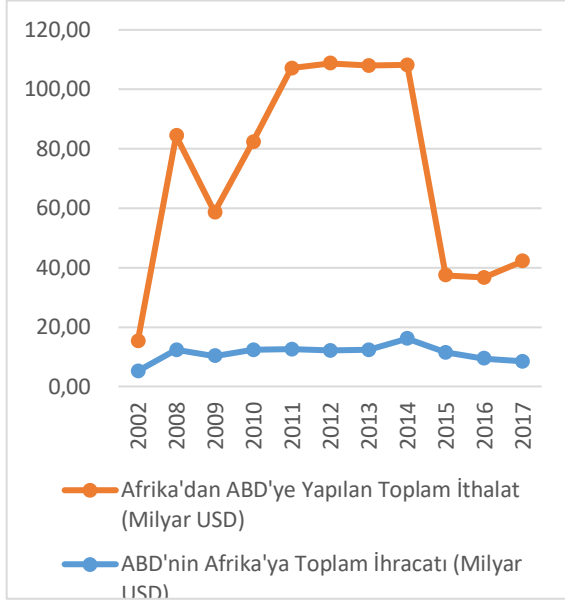
doğrultuda Washington Uzlaşısı'nda yaşanan belirgin etki düşüşünün açıkça hissedildiği Afrika'nın kalkınma süreci, Çin'in ekonomik güvenliğinin ve "Pekin Uzlaşısı'nın yükselişi için bir nevi deney alanı olmuştur (Brookes, Shin, 2006). Çin'in Afrika'ya yönelik küreselleşme adımları, Afrika'nın doğal kaynaklarına olan ilgisi ile başlasa da daha sonraki süreçte Afrika'nın siyasi ve ekonomik açıdan çıkarlarının Çin yatırımı ve ticareti paralelinde ilerlemesi ile kalıcı hale evrilmiştir.

ABD veya Batı'dan nispeten daha uzlaşmacı ilişkiler kurarak yoğunlaştırılmış ekonomik diplomasi aracılığıyla ilerleyen Çin ekonomisi, Afrika kıtasını bir nevi "jeoekonomik arka bahçesi" olarak görmüştür. Dolayısıyla Çin'in Afrika pazarlarına girişi ve Afrika tarafından Pekin'in hızlıca kabul görmesi, siyasi tarih bakımından hegemonik dönüşüm metaforlarını gündeme taşısa da ilk bakışta Afrika'daki Çin varlığının artan bağımlılıkları derinleştirdiği görülmüştür. Bu açıdan Çin'in büyük güç statü arayışını ve küreselleşmeye bakış açısını yansıtan Afrika ile ilişkiler, Batı dünyasında Çin'in artan ekonomik gücünün ve hegemonya mücadelesinin yansıması olarak algılanmıştır. Böylece Çin, küreselleşmenin ekonomik boyutundan yararlanarak, öncelikle ihracat mallarının ucuzluğu ile dünyanın birçok yerinde etkinliğini arttırırken, Afrika kıtasında ekonomik güvenliğini sürdürülebilir kılmak için asimetrik bir karşılıklı bağımlılık yapısı ortaya çıkarmıştır.

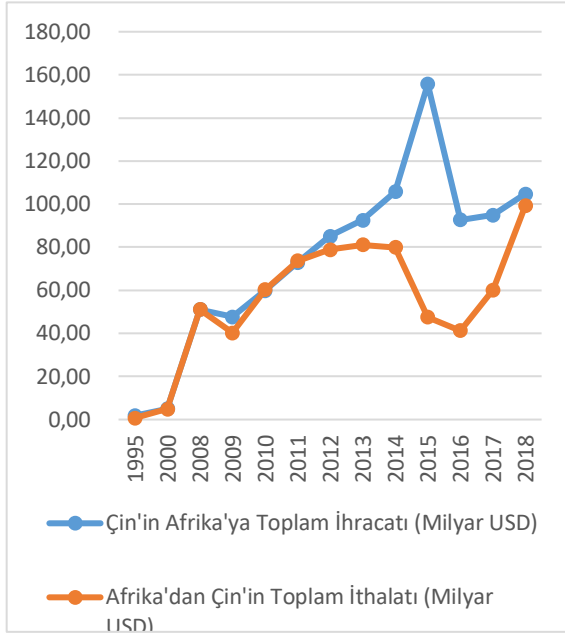
Bu minvalde Çin'in etki alanı petrol sektörüne odaklanırken Afrika kıtasının neredeyse tümü, Çin'in ekonomik çıkarları için stratejik ve kritik önemde görülmüştür. Çin'in Afrika politikası ise kazan-kazan ilkesi çerçevesinde karşılıklı ekonomik fayda sağlamak üzerine kurulmuştur (Sam, 2016, s. 62). 1995 yılında neredeyse aynı seviyelerde olan ihracat ve ithalat hacmi, 21. yüzyılın ilk on yılında Çin ekonomisindeki hızlı büyüme evresi sonucu Afrika'dan yaptığı ithalat, kıtaya yaptığı ihracattan daha keskin bir artış göstermiştir. Şekil 3'te görüldüğu gibi 2008 Küresel Finansal Krizi'nin çok az bir etki bıraktığı Çin ekonomisinde benzer gelişmelere Afrika ile ticarete de yaşanmıştır. 2015 yılındaki ekonomik

daralma sonrasında da paralel şekilde aşağı doğru seyreden ticaret hacmi, toparlanma ile birlikte 2016 yılından itibaren Çin aleyhine dış ticaret açağı verecek şekilde gelişim göstermiştir.

Şekil 3. ABD-Afrika Ticaretinin Yıllar İçindeki Gelişimi

Şekil 4. Afrika Ticaretinde Çin'in Varlığı

Kaynak: UN Comtrade, 2018.

Kıtada ABD'nin varlığı da Çin'in ekonomik güvenliğinde etkili olmuştur. Yirmi senelik periyodun sonunda, Şekil 4'te gösterildiği üzere çoğunluğu enerji kaynaklarının arzı şeklinde

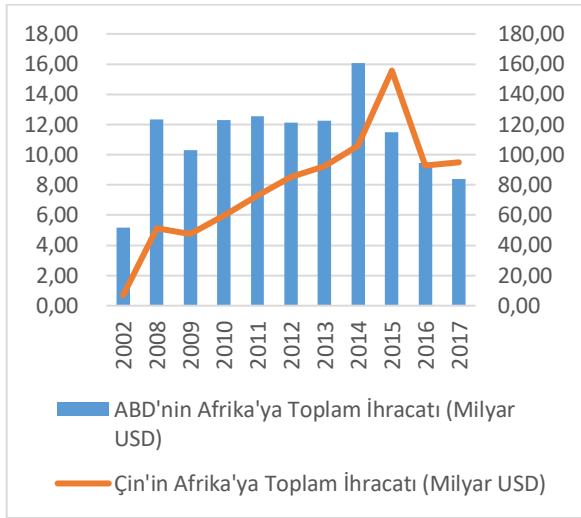
gerçekleşen 200 milyar ABD dolarlık bir hacme ulaşan Çin'e kıyasla ABD'nin Afrika'dan ithalatı, 2014 yıl sonunda 110 milyar ABD dolarda kalmış ve 2015 yılında keskin bir düşüş yaşamıştır. Yine aynı şekilde izlendiği şekilde ABD, Çin'in kıta ile ilişkilerinde geri kazandığı atılımı gösterememiştir. 2018 yılında Çin'in Afrika ile toplam ithalat ve ihracat hacmi, yıllık yüzde 19,7 artışla 204,19 milyar ABD dolar olmuş ve aynı zamanda dış ticaretin yüzde 7,1 puanlık genel büyüme oranını aşmıştır. Bunlar arasında Çin'in Afrika'ya ihracatı, yüzde 10,8 artışla 104,91 milyar ABD dolar, Çin'in Afrika'dan yaptığı ithalat yüzde 30,8 artışla 99,28 milyar ABD dolar olmuştur (China-Africa Trade, 2018).

Aynı zamanda Afrika kıtasında Çin'in doğrudan yabancı yatırım stoğu da artış göstermiştir. Şekil 5'teki verilere göre 2003 yılında yarım trilyon ABD dolarlık yatırım miktarı, 2017 yılına geldiğinde 65 milyar ABD dolar seviyesine kadar yükselmiş ve istikrarlı bir seyir izlemiştir. ABD'nin kıtaya dönük doğrudan yatırımlarına bakıldığında ise 2003 yılında 10 trilyon ABD doların üzerindeki yatırım hacmi düzenli bir ilerleme gösterse de bu periyotta Çin'in yatırım hızı, kıtadaki ABD etkisini kırmış gözükmemektedir. Çin'in Afrika'daki yatırımları, Çin'in yatırımlarını ve ticari varlığını artırmayı amaçlayan küreselleşme stratejisi kapsamında gerçekleşmektedir (Michalowski, 2012: 61-63). 2005-2012 yılları arasında Afrika'daki Çin'in doğrudan yatırım seviyesi 7 kattan fazla artarak 392 milyon ABD dolardan 2,9 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Çin'in Afrika'daki DYY stokları ise 2005 yılında 1,5 milyar ABD dolarından 2015 yılında 21 kat artarak 34,69 milyar ABD dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Çin, günümüzde Afrika'nın küresel ticari ilişkilerinde bu konumunu korumaktadır. Doğrudan üstlenilen büyük ölçekli altyapı projelerinin 2000-2017 yılları arasında 143 milyar ABD dolara ulaştığı tahmin edilmektedir. Proje kredilerinin artan hacmine nazaran DYY'lerin düşük kalan seviyesi Çin'in, kıtada önemli bir yatırımcı yerine kritik bir hizmet sağlayıcı ve borç veren bir devlete dönüştüğünü göstermektedir. Zira Çinli inşaat firmalarının cirolarının toplamı, Çin'in

Afrika'daki doğrudan yabancı yatırım stoğunu önemli ölçüde aşmıştır.

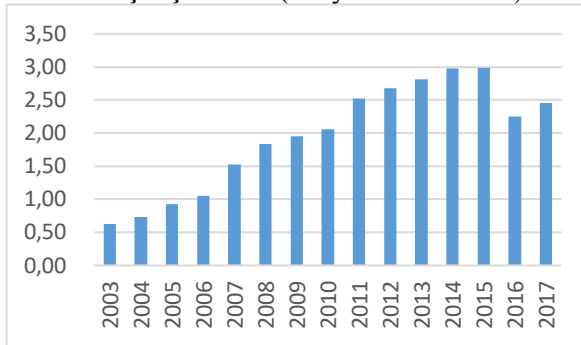
Genellikle büyük ölçekli altyapı projeleri, sözleşmelerin ağırlıklı olarak kamu ihalesi olmadan Çinli firmalara tahsis edilmesi şeklinde ilerlemiştir. 2018 itibarıyla Çin, Afrika'daki altyapı projelerinin yüzde 18,9'unu finanse ederken, yüzde 33,2'sini inşa eder bir duruma gelmiştir (Ceicdata, 2019).

Şekil 5 Afrika Kıtasında ABD ve Çin Ticaret Karşılaştırması

Kaynak: UNCTAD Bilateral FDI Statistics, 2018

Şekil 6. Çin Küresel Dış Yardım Harcamaları DYY Karşılaştırması (Milyar ABD doları)

Kaynak: World Bank, World Development Indicators, 2018.

Çin resmi kayıtlarına göre Çin'in doğrudan yabancı yatırımları geçtiğimiz on yıl boyunca dalgalanmıştır (Brautigam, Diao, McMillan ve Silver, 2017: 6). Benzer şekilde 2003-2017 yılları arasında Çin'in küresel dış yardım harcamaları da istikrarlı bir seyir izlemiştir. Karşılığı olmayan ve çoğunu Afrika'ya ayrılan Çin dış yardımları, Şekil

6'da görüldüğü üzere 2003-2015 yılları arasında istikrarlı bir şekilde artarak 2003'te 631 milyon ABD dolarından 2015'te yaklaşık 3 milyar ABD dolarına yükselmiş ve 2017 yılında 2,45 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bu bağlamda 21'nci yüzyıl ilk on yılında Afrika kıtasının GSYİH'sında meydana gelen yüzde 5,8'lik büyüme oranı, Çin'in kıta ile hızla büyüyen ticaret hacmi ve Afrika'nın altyapısına yaptığı yatırımlardan büyük ölçüde kaynaklandığı söylenebilir (Zezeza, 2014: 148-149). Böylece Çin'in Afrika'nın küreselleşmesinde aktif rol almasıyla küresel güç ilişkilerinde değişim ve Afrika'nın makûs talihinden sıyrılarak yeniden yapılanma ihtimali güçlenmiştir. Kıtadaki birçok ekonominin irtifa kaybederek yapısal uyum programları ile Batı'nın ekonomik politikalarına mecbur bırakıldığı bir dönemde Afrika ekonomilerini yeniden canlandıran unsur, Çin ulusal ekonomik güvenliğinin hem tasarruf fazlaları hem de enerji ihtiyacı olmuştur. Zira IMF ve Dünya Bankası uygulamaları, Afrika devletlerine ait işletmelerin özelleştirme süreçlerinde Batı sermayesini kıtaya çekme noktasında çok yardımcı olamamıştır.

Bu doğrultuda Çin ve Afrikalı devletler, her iki tarafın ekonomik güç ve güvenliğini sürdüreceği bazı ortak adımlar da atmışlardır. Çin'in güvenlik konusundaki Afrika ile siyasi ilişkisi bu açıdan çok boyutlu bir yapıda ilerlemiştir. 21. yüzyıl ile birlikte Çin'in mucizevi şekilde büyüyen ekonomisi ve Afrika kıtasının uluslararası ilişkilerde ön plana çıkması, ilişkilerin boyutunu farklılaştırmıştır. Hemen yüzyılın başlangıcında 2000 yılında Çin-Afrika İşbirliği Forumu (FOCAC)'nun kurulması ile birlikte her iki taraf için kazan-kazan ilkesi çerçevesinde yoğun bir ekonomik diplomasi hareketliliği başlamıştır. (The China Africa Project, 2015). İlki 2006 yılında Pekin'de, ikincisi 2015 yılında Johannesburg'da son olarak da 2018 yılında yine Pekin'de toplanan FOCAC zirvelerde işbirliği kurumsallaştırılmıştır. Bu kapsamda oluşturulan siyasi, ekonomik ve kültürel platform şeklindeki FOCAC, Afrika kıtası ve Çin'in kalkınma hedefleri ile ulusal ve bölgesel pazar mekanizmaları arasında tamamlayıcılığı koordine etmek için çok taraflı stratejik bir kurum

işlevi görmüştür (FOCAC Johannesburg Action Plan, 2015). Görünüşte çok taraflı bölgesel diplomasi platformu olan bu girişim, Çin'in çok taraflı anlaşmalar yapmak yanında ilk başta daha çok dış ekonomik politikalarında ikili ilişkileri daha verimli hale getirmek için bir araç olarak tasarlanmıştır. Diğer taraftan Çin'in küresel yönetim için alternatif düzen ve kurallar sağlama açısından görünürlüğünü önemli ölçüde artırmış ve Afrika üzerindeki etkisini güçlendirmiştir.

İşbirliğinin ilk bakışta Çin'e iktisadi faydaları olarak Afrika'daki yatırım hacminin 2018 yılı itibarıyla 100 milyar ABD dolara ulaşması ve yirmi yıla varan zaman diliminde kıta devletleri ile ticaret hacminin toplamda 170 milyar ABD dolara yaklaşması gösterilebilir. Kıta için ise Çin ile artan ilişkiler sonucunda altyapı ve ekonomik gelişimi açısından 30 bin kilometre otoyol, 20 bin megavat elektrik üretim kapasitesi ve bir milyona yakın istihdam sağlandığı görülmektedir. (Kabacı, 2018). Bu noktada Çin'in ekonomik diplomasi adımlarının özellikle Afrika için en önemli ve hassas özelliği kıta devletlerinin iç işlerine müdahale etmeden ilerlemesidir. 2018 yılındaki FOCAC Zirvesi'nde Çin Devlet Başkanı ři Xioping de belirttiği gibi Afrika'daki yatırımlar için herhangi bir şart koşulmaması hatta Afrikalı şirketlerin Çin'e açılmasının teşvik edilmesidir (Xinhua, 2018). Yine aynı zirvede Afrika kıtasının hamisi rolü ile Çin, kıtanın ekonomik gelişimi ve güvenliği için 15 milyar ABD doları hibe, 20 milyar ABD doları faizsiz kredi, 10 milyar ABD doları özel kalkınma fonu, 5 milyar ABD doları Afrika'dan Çin'e yapılacak ithalatı destekleme fonu, 10 milyar ABD dolarlık kısmı da Çinli iç adamlarının gelecek 3 yıl boyunca Afrika'da yapacağı yatırım tutarı olacak şekilde toplam 60 milyar ABD dolarlık bir yardım paketinin açıklanması Çin'in kıtaya verdiği önemi ve küresel açılımını gözler önüne sermektedir (Al Jazeera, 2018). Ayrıca Zirve'de en az gelişmiş ülkeler, ağır borç yükü altındaki ülkeler ile fakir ülkelerin borçlarından muaf tutulması kaydedilmiştir. Kıta ile Çin arasında kalkınma ve yardım programlarının devam etmesi ve Afrika Birliği ile altyapı iç birliği planının şekillendirilmesi sayesinde ekonomik diplomasinin daha kapsamlı bir zemine çekilmesi planlanmıştır (Xinhua, 2018).

Öte yandan Çin tarafından Pekin'de düzenlenen 2018 FOCAC Zirvesi, kazan-kazan işbirliğinin

geleceğe taşıyacak 'önemli bir diplomatik etkinlik' olarak değerlendirilmiştir. Zira Afrika kıtasının Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi (KYG)'nin doğal ve tarihi bir uzantısı olarak projeye katılımı ile stratejik ortaklık ve işbirliği sürecine katkıları gündem konusu olmuştur. Bu noktada 2013 yılında başlatılan ve ilk başta sadece Doğu Afrika'yı kapsayan ve daha sonra genişletilen Kuşak ve Yol Girişimi (KYG), Çin için son dönemlerin en önemli ekonomik güvenlik ve diplomasi projesi olduğu belirtilmelidir. Kapsadığı alan olarak Çin'in Xi'an şehrinden başlayarak Modern İpek Yolu'nun kara bağlantısının Moğolistan ve Kazakistan'dan geçerek Rusya ve İran kollarına ayrılarak Avrupa'ya ulaşması beklenen girişimin deniz bağlantıları Güney Çin Denizi'nden Endonezya'ya ve Hint Okyanusuna, oradan Kenya'ya; Kızıldeniz'i geçerek Akdeniz'e ve dolayısıyla Avrupa'ya ulaşması planlanmıştır (Adarov, 2018). Bu doğrultuda Çin'in ekonomik güvenlik-kalkınma ilişkisine yönelik politikası, yol boyunca ve kıta sahtında otoriter veya demokratik sistem ayrımı yapmadan uygulanmaktadır.

Bu girişim ile ekonomik kalkınmanın barışı sağlamak için sağlam bir demokratik sistemle birleştirilmesi gereğini vurgulayan Batı kalkınma modeline bir alternatif olacak şekilde Çin çözümlü bir kalkınma modeli uygulanmaya çalışılmaktadır. Afrika kıtasını da kapsayan bu açılım ile Çin, bu yol üzerindeki Asya, Afrika ve Avrupa devletlerindeki ihracatını düşük gümrük bedelleri ve ulaşım maliyetleri ile daha da artırarak ekonomik güç ve güvenliğini sürdürülebilir kılmaya çalışmaktadır. Çin bu sayede Afrika'da yıllarca deneyimlediği yumuşak gücü temelinde, alt yapı projeleri ve üretim kapasitesi sayesinde söz konusu rota üzerindeki 68 ülkeye birbiriyle bağlantılı kara ve deniz yolları aracılığıyla tekrarlayarak küresel politik etkiler yaratabilmeyi hedeflemektedir (Chai,2017: 5-6). Aynı zamanda bu inisiatif ile Çin, Malakka Boğazı üzerinden yapılan petrol sevkiyatlarına bağımlılığını azaltmayı, enerji kaynaklarını ve rotalarını çeşitlendirmeyi hedeflemektedir (Chin, 2013: 201). Ekonomik güvenliği sağlamak için kritik bir araç olan KYG, Çin ekonomisindeki muazzam sermaye hesabı fazlalığını değerlendirmek için fırsatlar ve

pazarlar ortaya çıkarılması beklenmektedir. Bu hedef boylece dönüşen küresel ekonomik hedefler doğrultusunda Çin'e Yuan'ı uluslararasılaştırma ve küresel rezerv para birimi haline getirme hedefine yardımcı olabilir.

Küresel mali krizin etkileri sonucu boylece Çin'in ekonomik diplomasiye yaklaşımına KYG gibi projeler eklenmiştir. Bu bağlamda Çin'in dünyadaki en büyük ikinci ekonomi olarak "güçlü bir ticaret gücüne" dönüşmesi ile önleyici ekonomik adımlar ekonomik diplomaside ağırlığını artırmaya başlamıştır (Yu, 2018). Bu amaçla, Asya'nın bölgesel bir ekonomi olarak entegrasyonunu derinleştirmek, uluslararası ticaret kurallarını ve standartlarını değiştirmek ve Çin'in rekabet gücünü artırmak için gerekli teknoloji, kaynaklar ve pazarları güvence altına almak için çeşitli girişimler ve reformlar başlatılmıştır (Heath, 2016: 171). Bu değişim aynı zamanda ABD ve Çin ekonomilerinin küresel kriz sonrası artan belirsizlik ve risklere maruz kaldığı ve stratejik rekabetin yaşandığı bir zamanda meydana gelmiştir. Dolayısıyla ABD ile ilişkilerde yoğun stratejik rekabetin derin ekonomik karşılıklı bağımlılık ile bir arada yrtldğ bir dönemde Çin ekonomisinin kırılganlığından endişe duyulduğu için Afrika kıtası ile ilişkiler, kaynak tedarik ve ticareti daha da kritik bir konuma yükselmiştir.

Bu noktada Çin'in, Afrika'daki siyaset ve güvenlik meselelerine çok yönlü bir diplomasi izlemeye devam edeceği anlaşılmaktadır. Zira daha çok ekonomik gücü ve güvenliğin yönlendirdiği Afrika politikası, siyasi etkiler yanında kademeli olarak askeri gücün de ağırlığının arttığı bir aşamaya evrilmeye başlamıştır. Çin, ekonomik ve siyasi çıkarlarını savunmak ve Afrika'daki etkisini genişletmek için kıtanın güvenlik meselelerinde iki yönlü bir yaklaşım izlediği grlmektedir. Bir yandan barış ve güvenliği arttırmak için mevcut çok taraflı yapılara ve araçlara katkıda bulunurken diğer taraftan Afrika ülkelerini ikili tatbikatlar, askeri eğitim ve askeri altyapı inşası yoluyla ve yeni oluşturulan Çin-Afrika güvenlik meseleleri aracılığıyla çok taraflı olarak birleştirerek askeri varlığını genişletmiştir (Li, Dottin, 2011: 4). BM'nin Afrika'ya verdiği barışı koruma

misyonlarına ve Afrika Boynuzu dışındaki BM çatısı altında yrtlen korsanlıkla mücadele eylemlerine katılan Çin, bu sayede deniz kuvvetlerini gclendirerek Hint Okyanusu ve ötesinde ilk denizaşırı askeri üssünü Cibuti'de kurma fırsatı bulmuştur (Chaziza, 2018: 7). Boylece Çin siyasetinin önemli yönlerinden biri olan barışı tesis etmek ve gerçek gelişmeyi sağlamak kıtanın geleceği açısından mümkün olabilecektir. Çin, bu inisiyatif ile kendi ekonomik gücü ve güvenliğini sağlama hedefi kadar Afrika'nın ekonomik potansiyelini ortaya çıkarmasını ve kullanmasını da amaçlamaktadır.

Sonuç

Küreselleşme sonrası dünyada ulusal ve uluslararası konuların i içe geçmesi, ekonomik diplomasinin karar alma mekanizmalarını ve etkilerini genişletmiştir. Bu noktada yeni ekonomik diplomasiyi yer, zaman, oyuncu ve pratik bağlamda heterojen bir kapsamda sınır ötesi ekonomik faaliyetlerle ilgili uluslararası karar alma yöntemleri ve süreçlerinin yürütülmesi olarak tanımlamak yerinde olacaktır. Zira devlet yetkililerinin yürüttüğü bir süreç olmaktan çıkan ekonomik diplomatik süreçte devlet dışı aktörler, iç insanları ve yatırımcılar doğal oyuncular konumuna yükselmiştir.

Boylece ekonomik diplomasi artık devletlerin münhasır bir faaliyeti olmadığı gibi çok aktörlü kimliği ile kamu politikası karar alma sürecini etkileyen çeşitli çıkar grupları, aynı zamanda uluslararası alanda doğrudan ve otonom olarak yürütülebilmektedir. Yeni ekonomik diplomasi, devlet dışı aktörlerin, STK'ların, akademisyenlerin de katılımıyla akılcı ve esnek bir kombinasyon içinde yapılandırılmış (resmi) ve yapılandırılmamış (gayri resmi) kanallardan ilerleyen parçalardan oluşan bir diplomasi boyutu olarak ilerlemektedir. Çok düzeyli boyut, para diplomasinin dinamikleri de dâhil olmak üzere, küresel, uluslararası, bölgesel, ulusal ve yerel düzeylerde eşzamanlı olarak gerçekleşen ilişkiler bütününü kapsamaktadır. Bu bağlamda farklı düzeyler arasındaki bağlantıların koordinasyonu ve işleyişi açısından ekonomik diplomasinin homojen ve tekdüze bir gerçeklik olmadığı, kademeli bir

evrim içinde ve çeşitli kalıpların dışında ilerleyebilen bir süreç olduğu vurgulanmalıdır. Bu açıdan ekonomik diplomasinin anlamı, biçimleri ve yolları ekonomik kalkınma düzeyine bağlı olarak ülkeden ülkeye değişmektedir. Dış ekonomik ilişkilerde ulus devletin yeni rolü değiştikçe ekonomik diplomasi de dönüşüm geçirmektir. Zira ekonomik diplomasi yöntemleri belirsizlik ve riskler arttıa farklılaşmaktadır. Fırsatları yakalamak açısından da kritik olan ekonomik diplomasi, özellikle 2008 küresel finansal kriz sonrasındaki dönemde dikkate alınması gereken zorunlu bir bileşen haline gelmiştir. Bu açıdan kriz ve risk yönetimi için uluslararası ilişkilerde ekonomik diplomasinin önemsendiği ve gerek dış politika süreçlerinde gerekse ulusal ekonomik güvenlik stratejilerinde aktif kullanıldığı grlmektedir. Zira günümüzde makro istikrarsızlıklar ile ekonomik büyüme ve kalkınmanın doğrudan devletlerin dış politikaları üzerindeki etkisi giderek daha fazla ekonomik güvenlik gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde ve öngörülebilir gelecekte bir yaşam standardını korumak için bireyden devlet düzeyine kadar ekonomik güvenlik için istikrarlı girdi ve çıktıların sağlanması sürecinde sürekli, öngörülebilir bir ekonomik diplomasinin etkin kullanımı önem kazanmaktadır.

Bu doğrultuda Çin, mucizevi şekilde büyüyen ekonomisi ve sağlanması gereken ekonomik güvenliği ile czmlenmesi gereken küresel bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik diplomasiye 1990'lı yıllardan itibaren önem vermeye başlayan Çin, 2000-2009 yılları arasında yıllık ortalama yüzde 10'ları bulan güçlü ekonomik büyümesi ile ekonomik güvenliğini sağlamlaştırmıştır. Ulusal çıkarları temelinde güçlü ve açık bir küresel ekonomi, kapsayıcı büyüme ve sürdürülebilir gelişme ve istikrarlı bir uluslararası finans sistemi gibi uluslararası çıkarların peşinde koşan Çin, yumuşak gücünün ağır bastığı akıllı bir g olarak hareket etmeye başlamıştır. Ancak Çin geliştikçe gerek kendi ekonomisinde gerekse küresel ekonomide doğal kaynak arzı sorunları gün yüzüne çıkarmıştır. Uluslararası işbölümünde küresel bir üretim ss haline gelmesi ile birlikte ekonomik yükselişin devamlılığı için Çin czm

arayışlarına girmiştir. Bu kapsamda Afrika kıtası, ekonomik gücün ve güvenliğin sürdürülebilmesi için önemli bir başvuru noktası olarak dış ekonomi politikasının merkezine oturmuştur.

Bilindiği üzere coğrafi keşifler ile birlikte Afrika kıtası, asimetrik bağımlılık yaratan Batı menşeili politika düzenlemeleri ve dış yardıma dayanan uygulamalara maruz kalmıştır. Kıta devletlerinin ekonomik güvenliğini sekteye uğraticı şekilde emperyalist açılımlar, yapısal ekonomik düzenlemeler ve stratejik sektörlerde özelleştirmeler yapıldığı görülmüştür. Ancak Batılı ülkelerle karşılaştırıldığında, Çin'in Afrika'ya yönelik ekonomik diplomasi yöntemlerinin nispeten neoliberal sistemi kullansa da Batı tarzından daha uygun ve kabul edilebilir olduğu ifade edilebilir. Çin böylece kk, riskli Afrika pazarına yatırım yapmakla ilgilenmeyen Batı'nın aksine kazan-kazan ilkesi çerçevesinde ekonomik güvenliğinin bağlarını kurduğu ekonomik diplomasi ile güçlendirmekte ve garanti altına almaya çalışmaktadır. Tarihsel olarak Çin'in Afrika'ya yaklaşımının da desteklediği bu model, siyasi destek ve ideolojik kaygılar gibi geleneksel ifadelerden, piyasa ekonomisi yoluyla kazan-kazan işbirliğini tesis etmeye odaklanan bir tür ekonomik diplomasi sürecine dönüşmesine yardımcı olmuştur. Ayrıca Çin ve Afrika kıtası devletlerinin ekonomilerinin birbirini tamamlayıcı şekilde geliştiği söylenebilir. Dünyanın endüstriyel üretiminde önemli merkezlerinden biri olan Çin, kıtanın kalıtsallaşmış az gelişmişlik sorunlarına Afrika'nın enerji ve kaynakları karşılığında kıtaya altyapı ve çeşitli projeleri ile destek olurken, kıtayı enerji güvenliği başta olmak üzere ekonomik gücünü göstermek için en uygun alan olarak görmüştür. Öte yandan karşılıklı ekonomik güvenlik tesisinde kıtadaki yatırımların kar transferlerinin Çin'e yapılması ise kıtanın tarihsel örüntülerinden asimetrik bağımlılığın dönüşerek devam ettiği izlenimi yarattığı da ifade edilmelidir.

Diğer taraftan Çin'in ulusal ve küresel ekonomik güvenlik hedefleri için aktif olarak kullandığı ekonomik diplomasi açılımları Afrika ile ilişkilerinde açıkça izlenebilmektedir. İkilili ilişkilerin tüm çehresini değiştirme ve geliştirme potansiyeli olan ekonomik diplomasi, barış,

işbirliği, gelişim ve kazan-kazan durumu getirmeye katkı vermektedir. Hemen yüzyılın başlangıcında 2000 yılında Çin-Afrika İşbirliği Forumu (FOCAC)'nın kurulması ile birlikte her iki taraf için kazan-kazan ilkesi çerçevesinde yoğun bir ekonomik diplomasi hareketliliği başlamıştır. Ayrıca günümüzde Çin için “Dışarı Açılma” politikasının geliştirilmiş bir versiyonu olan Kuşak ve Yol Girişimi vizyonu ise Afrika’ya da kapsayan Çin ekonomik güvenlik stratejisinin önceliği haline gelmiştir. Kıtada doğrudan yatırım yerine altyapı ve kredi olanakları ile Kuşak ve Yol boyunca kendine özgü bir emperyal bir gelişim çizgisi yaratmaya çalışan Çin, bu politika kapsamında Çin’in ekonomik güvenliğini geleceğe taşıyabilmek ve diğer devletlere empoze edebilmek için çok boyutlu bir ekonomik diplomasi stratejisi izlemektedir.

Büyükük, güç, prestij ile tanımlanan “Çin Rüyası”nın tezahürü olarak tasarlanan bu girişim, eski İmparatorluk çağındaki Çin devletinin hegemonya arayışındaki stratejik bir proje olarak görülmektedir. Avrasya Kıtası’nı verimli bir ticaret ve enerji güzergahları ağında birleştiren bir tür 21. yüzyıl İpek Yolu olarak tanımlanan KYG sayesinde Çin, Afrika kıtası laboratuvarında deneyimlediği ilişkilerin benzeri bir süreci ve ekonomik güvenlik ilişkisini kuşak ve yol boyunca uygulamaya geçirmeyi amaçlamaktadır. Nitekim gerek FOACC, gerekse KYG, Çin-Afrika ilişkilerinde yeni ekonomik diplomasinin mikro, meso ve makro boyutlarda uygulandığı ve karşılıklı ekonomik güvenlik sağlama süreçlerine katkı sağlayan kritik açılımlar olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak ekonomik diplomasi görünömlü bu açılımlara tutulan mercek uzaklaştırılırsa BRICS bünyesinde kurulan Yeni Kalkınma Bankası ve yine Çin’in öncülüğünde Dünya Bankası’ndan daha fazla sermayeye sahip olarak kurulan Asya Altyapı Yatırım Bankası gibi iddialı oluşumlar da resmin içine dâhil olacak ve ekonomik diplomasinin ulusal ekonomik güvenlik ile küresel hegemonya sağlamadaki rolü ve etkisi daha iyi anlaşılacaktır.

Kaynakça

- Ahmed, Bashir (2018) "Accelerating economic diplomacy, <https://thefinancialexpress.com.bd/views/accelerating-economic-diplomacy-1542985529>, (e.t. 27.02.2020).
- Adarov, Amat (2018) "China's Belt and Road Initiative: Opportunity or Threat?", *The Vienna Institute for International Economic Studies*, <https://wiiw.ac.at/china-s-belt-and-road-initiative-opportunity-or-threat--n-338.html>, (e.t. 19.02.2019).
- Aly, Maiga (2019) "The China-Africa Relations: Between the Development Cooperation and Economic Diplomacy", *Open Journal of Political Science*, 2019, 9, 291-298, <http://www.scirp.org/journal/ojps>, (e.t. 20.2.2020).
- Al Jazeera, (2018) "China's Xi offers \$60bn in financial support to Africa", 03.09.2018
<https://www.aljazeera.com/news/2018/09>, (e.t. 20.02.2020).
- Arslan, İbrahim, (2018), "Bir Ülke-Bir Kıta İlişkileri: Çin-Afrika Örneği", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 16, No: 31, ss. 125-142.
- Arystankulova, Gulsara (2018) "Economic Diplomacy – Important Component of Foreign Policy Important Component of Foreign Policy of Modern State", *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC Special Edition*, 2864-2873.
- Baranay Pavol, (2009) "Modern Economic Diplomacy", *Actual Problems of Economics, Publications of Diplomatic Economic Club*, 1-9.
- Bayne Nicholas, Stephen Woolcock, (2017), "What is economic diplomacy?", *The New Economic Diplomacy- Decision-making and negotiation in international economic relations*, (ed.) Nicholas Bayne and Stephen Woolcock, Fourth edition, Routledge, New York, 1- 14.
- Berridge Geoff R. Alan James, (2003) *Dictionary of Diplomacy*, Palgrave-Macmillan, <https://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/adictionaryofdiplomacy.pdf>, (e.t. 14.07.2018).
- Brautigam, Deborah Xinshen Diao, Margaret McMillan, Jed Silver, (2017) "Chinese Investment in Africa: How Much Do We Know?", *PEDL Synthesis Series*, No. 2, https://pedl.cepr.org/sites/default/files/PEDL_Synthesis_Papers_Piece_No._2.pdf, (e.t. 19.07.2018).
- Brookes, Peter, Ji Hye Shin, (2006) "China's Influence in Africa: Implications for the United States", *Backgrounder*, No. 1916, <https://www.heritage.org/asia/report/chinas-influence-africa-implications-the-united-states>, (e.t. 20.09.2018).
- Chai, Peter, (2017) "Understanding China's Belt and Road Initiative", *Lowy Institute for International Policy*, <https://www.lowyinstitute.org/publications/understanding-belt-and-road-initiative>, (e.t. 19.08.2019).
- Chaziza, Mordechai, (2018) "China's Military Base in Djibouti", *The Begin-Sadat Center For Strategic Studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies*, No. 153, <https://besacenter.org/wp-content/uploads/2018/08/153-Chaziza-Chinas-Military-Base-in-Djibouti-web.pdf>, (e.t. 19.02.2019).
- China Foreign Direct Investment, (1998-2019) <https://www.ceicdata.com/en/indicator/china/foreign-direct-investment>, (e.t. 19.02.2019).
- China Africa Project, (2015) <https://chinaafricaproject.com/focac-2015-making-sense-of-the-numbers/>, (e.t. 22.04.2018).
- Condon Madison, (2012), "China in Africa: What the Policy of Nonintervention Adds to the Western Development Dilemma", *Praxis : The Fletcher Journal of Human Security*, Vol. 27, <https://www.academia.edu/23385112>, (e.t. 15.09.2018).
- Corkin, Lucy, (2011) "China and Angola Strategic Partnership or Marriage of Convenience?", *Angola Brief*, Vol.1, No.1, 1-5 <https://www.cmi.no/publications/3938>, (e.t. 12.09.2018).
- Daojiong Zha, (2005) "Comment: Can China Rise?", *Review of International Studies*, Vol. 31, 775–776.
- Daojiong, Zha, (2015) "Chinese Economic Diplomacy: New Initiatives", *S. Rajaratnam School of International Studies*, 1-15, <https://www.jstor.org/stable/resrep05851>, (e.t. 27.10.2019).
- "Data: China-Africa Trade", China-Africa Research Initiative, <http://www.sais-cari.org/data-china-africa-trade>, (e.t. 11.09.2018).

- EIA, (2014) "China is now the world's largest net importer of petroleum and other liquid fuels", U.S. Energy Information Administration, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=15531>, (e.t. 15.02.2020).
- Ergin Emre, Hasret omak, (2014) "Finansal Krizler ve Güvenlik: Küresel Bir Bakış", *Uluslararası Güvenlik Kongresi (8-9 Ekim 2013)*, 1.b., Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yay., No. 447, 3, 1271-1288.
- Foster, Vivien William Butterfiel, Chuan Chen, Nataliya Pushak, (2008) "Building Bridges: China's Growing Role as Infrastructure Financier for Sub-Saharan Africa", *World Bank/PPIAF Trend and Policy Options*, No. 5, 4-9, <http://documents.worldbank.org/curated/en/936991468023953753>, (e.t. 12.09.2018).
- Fukuyama, Francis (2015) *Devlet İnaşası, 21. Yzyılda Ynetişim ve Dünya Dzeni*, Trkan olak, Profil Yay., İstanbul.
- Goodman, Matthew P. (2017) "Downgrading state's economic diplomacy", *Global Economics Monthly*, Vol. 6, Issue 6, 1-2, <https://www.csis.org/analysis/downgrading-states-economic-diplomacy>, (e.t. 07.07.2018).
- Gen, Mehmet, (1999) *Birleşmiş Milletler ve Uzmanlık rgtleri Mevzuatı I. Cilt*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Gottwald Jrn-Carsten, Niall Duggan, (2011) "Expectations and Adaptation: China's Foreign Policies in a Changing Global Environment", *International Journal in a Changing Global Environment*, Vol. 2, No. 1, 1-26, <https://cora.ucc.ie/handle/10468/3565>, (e.t. 17.02. 2019).
- Heath, Timothy R. (2016) "China's Evolving Approach to Economic Diplomacy", *Asia Policy*, No. 22, 157-192.
- Kabakı, Fuat, (2018) "Pekin 2018 in-Afrika İç Birliği Forumu'na ev sahipliği yapıyor", <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/pekin-2018>, (e.t. 20.02.2020)
- Klavins Didzis, (2011) "Understanding the Essence of Modern Diplomacy", The ICD Annual Academic Conference on Cultural Diplomacy and International Relations; New Actors, New Initiatives, New Targets, Berlin, 1-7 <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/>, (e.t. 28.02.2020).
- Li Wang, Paul Dottin, (2011) "Behind China's Peacekeeping Missions in Africa: Interpreting Beijing's Strategic Considerations", *Security Strategies*, Yıl 7, Sayı 14.
- Lohmann, Sascha (2017) "Understanding Diplomacy in the 21st Century", *Working Paper Project*, No.11, 1-12.
- Markova Jana, (2019) "The importance of economic diplomacy in the further development of the EU", *International Journal of Public Administration, Management and Economic Development*, 29-38 <https://www.fves.eu/ijpamed/2019-4-1-4.pdf>, (e.t. 23.10.2020).
- Michalowski, Thomasz (2012) "China's Economic Activities in Africa : Trade, Foreign Direct Investment and Aid", *International Journal of Emerging and Transition Economies*, Vol.3, No.1, 61-63 <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-22771fcc-3b6b-4875-a211-01dd8e86b98e>, (e.t. 12.09.2018).
- Muntenau, Corneliu, (2015) "The impact of economic diplomacy over national economic security. Case study on Eastern Partnership region", *Ekonomika a Management, University of Economics, Prague*, Vol.3, 1-9, <https://ideas.repec.org/a/prg/jnleam/v2015y2015i3id253.html>, (e.t. 07.07.2018).
- Okano-Heijmans, Maaïke (2011) "Conceptualizing Economic Diplomacy: The Crossroads of International Relations", *Economics, IPE and Diplomatic Studies*, The Hague Journal of Diplomacy, Vol. 6, 7-36, <https://www.researchgate.net/publication/233659639>, (e.t. 27.10.2019).
- Oran, Baskın (2001), *Trk Dış Politikası Kurtuluş Savaşından Bugne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt 1: 1919-1980*, (ed.), Baskın Oran , İletişim Yayınları. İstanbul.
- zdal, Barış (2018). "Diplomasi", *Diplomasi Tarihi-I*, Barış zdal-R. Kutay Karaca, (Ed.), 3rd Press, Dora Publications, Bursa.
- Papadimitriou Pyrros, Victoria Pistikou, (2014) "Economic Diplomacy and Security in Sovereign States", *Procedia Economics and Finance*, Vol. 9, 42-65.
- Sam, Moyo (2016) "Perspectives on South-South Relations: China's Presence in Africa", *Inter-Asia Cultural Studies*, Vol. 17, No.1, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14649373.2016.1138615>, (e.t. 13.09.2018).

- Santos Neves Miguel, (2017) "Economic Diplomacy, Geo-Economics and The External Strategy of Portugal", *Observare*, Universidade Aut3noma de Lisboa, Vol. 8, No 1, 88-118.
- Sun, Yun (2014) "Africa in China's New Foreign Aid White Paper", <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/>, (e.t. 19.09.2018).
- Sun, Yun (2014) "Africa in China's Foreign Policy", Brookings, Washington, 1-49, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/Africa-in-China-web_CMG7.pdf, (e.t. 17.07.2019).
- Szatlach Maria Ewa, (2018) "The importance of economic diplomacy in the era of globalization (the case of China)", <https://pdfs.semanticscholar.org/aa61/9a1633e852f0397dd3deccc1a0f94c916546.pdf>, (e.t. 27.10.2019).
- şimşek, Orhan, (2015) "Yeni Devlet Kapitalizminin Yükselişi: Küresel Ekonomi-Politik Bir İnceleme", *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 106-144.
- Taylor, Ian (1998) "China's Foreign Policy towards Africa in the 1990s", *Journal of Modern African Studies*, Vol. 6, No.3, 443-460.
- "The Forum on China-Africa Cooperation Johannesburg Action Plan (2016-2018)",(2015) https://www.focac.org/eng/zywx_1/zywj/t1327961.htm, (e.t. 24.02.2019).
- UN Comtrade, data from 1992-2017, <http://comtrade.un.org/data/>; 2018 data from Chinese Customs
- Van Bergeijk, Peter A.G., Selwyn Moons, (2007) "Economic Diplomacy and Economic Security", *New Frontiers for Economic Diplomacy Conference Paper*, Lisbon, 1-18 <https://www.researchgate.net/publication/228213995>, (e.t. 15.07.2018).
- Van Bergeijk, P. (2014) "Economic diplomacy and South-South trade: A new issue in development", *Great Insights*, Vol.3, Issue 3, <https://ecdpm.org/great-insights/>, (e.t. 05.07.2018).
- Vihma, Antto (2017) "Goeconomic Analysis and the Limits of Critical Geopolitics: A New Engagement with Edward Luttwak", *Geopolitics*, 1-18 <https://www.researchgate.net/publication/315955976>, (e.t. 27.02.2019).
- Wade Shepard, (2016) "China's Growth in Energy Demand Drops to 17 Year Low", *Forbes*, <https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2016/07/09/amid-massive-transition-demand-for-energy-in-china-drops-to-17-year-low/#1c7fa0455dbf>, (e.t. 22.10.2018).
- "What is a Sovereign Wealth Fund?", (2016) <http://www.swfinstitute.org/sovereign-wealth-fund/>, (e.t. 05.07.2018).
- Woolcok, Stephen, (2017), "Economic Diplomacy", *Diplomacy in Globalized World-Theories and Practices*, (ed.) Pauline Kerr, Geoffrey Wiseman, Ocford University Press, New York, 209-226.
- Xiaoyang, Tang, (2015) Economic Diplomacy, Between China and Africa Transformation and Restructuring Pub, *Phoenix Weekly*, <https://carnegietsinghua.org/2015/01/15/economic-diplomacy-between-china-and-africa-transformation-and-restructuring-pub-58880>, (e.t. 13.07.2019)
- Yıldırım, Elif (2019) "Yumuşak Güç Kavramı Bağlamında Çin'in Sahraaltı Afrika'ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Yıl 9, Sayı 18, 2373-2403.
- Zeleza, Paul Tiyambe, (2014) "The Africa-China Relationship: Challenges and Opportunities", *Canadian Journal of African Studies*, Vol. 48, No.1, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00083968>, (e.t. 19.07.2018).
- Zhengyi Wang, (2004) "Conceptualizing Economic Security and Governance: China Confronts Globalization", *The Pacific Review*, Vol. 17, No. 4.
- Zhou Yixin, (2019) "Exploring U.S.-Chinese Economic Diplomacy", <https://www.pacificcouncil.org/newsroom/exploring-us-chinese-economic-diplomacy>, (e.t. 23.02.2020).
- Zongwe, Dunia (2010) "On the Road to Post Conflict Reconstruction by Contract: The Angola Model", https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1730442, (e.t. 22.07.2019).
- Yu, Zheng, (2018) Contemporary Chinese Diplomacy, *China-US- Focus*, <https://www.chinausfocus.com/>, (e.t. 20.02.2020)

Extended Summary

In the light of the place of diplomacy in the foreign relations of states, the scope of diplomatic representatives, duties, goals and objectives, historical events and experiences, many academic studies have been the subject of. The globalization's communication channels and the patterns in international relations are permeable and variable, which has led to the transformation of the definitions and dimensions of diplomacy in the literature. In particular, with the globalization of economic globalization to all layers of life, internal and external relations have taken on an intertwined structure. The economic dimension of diplomacy has also been positioned as an economic state tool to bring order to the chaos brought by globalization on a comprehensive basis consisting of commercial, financial, energy, scientific, and technological diplomacy, especially the public. Accordingly, the determination of the framework of economic diplomacy and its analysis in terms of theory and practice is important for understanding the artificial distinction between the public and private sectors.

In this context, it is thought that the analysis of economic diplomacy, which is instrumentalized in the process of providing economic security, together with this process will help us better understand global projections of all dimensions. In the final analysis, it will be tried to be argued that the perception of the People's Republic of China proactively reflects this interaction on foreign policy attitudes in national and global domination goals in today's international relations world. In this way, it is aimed to help the better reading of the balance between the national and global policies of China with the hegemony discussions between the USA and China, which is increasing day by day.

In this respect, the meaning, forms and ways of economic diplomacy vary from country to country depending on the level of economic development. As the new role of the nation-state in foreign economic relations changes, economic diplomacy is also transforming. Economic diplomacy methods differ as the uncertainty and risks increase. Economic diplomacy, which is also critical in terms of capturing opportunities, has become a compulsory component to be considered especially in the period after the 2008 global financial crisis. In this respect, it is seen that economic diplomacy is considered important in international relations for crisis and risk management and it is actively used in both foreign policy processes and national economic security strategies. Because nowadays, macro instabilities and the effect of economic growth and development directly on the foreign policies of the states increasingly reveal the need for economic security. In order to maintain a standard of living today and for the foreseeable future, effective use of a continuous, predictable economic diplomacy becomes important in the process of ensuring stable inputs and outputs for economic security from the individual to the state level.

In this regard, China emerges as a global actor that needs to be resolved with its miraculously growing economy and economic security to be provided. China, which has started to give importance to economic diplomacy since the 1990s, has strengthened its economic security with its strong economic growth reaching an average of 10 percent annually between 2000-2009. In pursuit of international interests, such as a strong and open global economy, inclusive growth and sustainable development, and a stable international financial system on the basis of its national interests, China has begun to act as a smart power dominated by its soft power. However, as China develops, natural resource supply problems have emerged both in its own economy and in the global economy. As it became a global production base in the international division of labor, China has sought solutions for the continuity of economic growth. In this context, the African continent has been at the center of foreign economic policy as an important point of application for sustaining economic power and security.

Compared to Western countries, it can be stated that China's economic diplomacy methods for Africa are relatively unique and more appropriate. Historically, China's approach to Africa has evolved from traditional expressions such as political support and ideological concerns to a kind of economic diplomacy process that focuses on establishing win-win cooperation through the market economy. Because the economy and industry sectors of the Chinese and African continent states have progressed complementary. As one of the important centers in the industrial production of the world, China has supported the continent's hereditary underdevelopment problems with infrastructure and various projects in the continent in exchange for the energy and resources of Africa. On the other hand, besides the mutual economic security facility, it has contributed to the asymmetric dependence of the continent's historical patterns with the profit transfers to the Chinese country.

Thus, unlike the West, which is not interested in investing in a small, risky African market, China strengthens and guarantees its economic security through the economic diplomacy established by the win-win principle. On the other hand, it is necessary to see the integrated economic development of China and Africa as a result of the policies of the global industrial chains as well as a result of the policies of both parties. The economic diplomacy initiatives that China actively uses for its national and global economic security goals can be clearly observed in its relations with Africa.